

İDARE

Dahiliye vekâletinin aylık mecmuası

Yıl 2

Eylül 1929

Sayı 18

Tayinler

Vali muavinliği:

Mülkiye Müfettişlerinden Mitat beyin Elâziz vali muavinliğine tayini tensibedilmiştir.

Bu kararnamenin icrasına Dahiliye vekili memurdur.

29 - 8 - 929

Reisicümhur

Gazi M. Kemal

Başvekil

İsmet

Müfettişler:

Sabık mülkiye müfettişlerinden Hacı Hüsnü beyin birinci sınıf mülkiye müfettişliğine tayini tensibedilmiştir.

Bu kararnamenin icrasına Dahiliye vekili memurdur.

29 - 8 - 929

Reisicümhur

Gazi M. Kemal

Dahiliye vekili

Ş. Kaya

Başvekil

İsmet

Kaymakamlar:

Mülga Hizan kaymakamı Mustafa beyin Sason kaymakamlığına ve mülga Muş kaymakamı Sıtkı beyin de bitlis kaymakamlığına sınıflarda nakilleri tensibedilmiştir.

Bu kararnamenin icrasına dahiliye vekili memurdur.

	Reisicumhur
	Gazi M. Kemal
Dahiliye vekili	Başvekil
Ş. Kaya	İsmet

Hukuk işleri müdürlüğü:

Münhal bulunan Edirne vilâyeti hukuk işleri müdürlüğüne mektebi hukuk mezunlarından Halit beyin tayini tensibedilmiştir.

Bu kararnamenin icrasına Dahiliye vekili memurdur.

	Reisicumhur
	Gazi M. Kemal
Dahiliye vekili	Başvekil
Ş. Kaya	İsmet

Maiyyet memurları:

Mektebi mülkiye mezunlarından Süleyman bey Ankara, Nurettin bey Konya ; Hukuk fakültesi mezunlarından Refik bey Bursa vilâyet maiyyet memurluklarına tayin edilmişlerdir.

Emniyeti umumiye

Ser komiserler

Bayazıt vilâyeti serkomiserliğine Aydın serkomiseri Mustafa Remzi efendi naklen tayin kılınmıştır.

Aydın vilâyeti serkomiserliğine Bayazıt serkomiseri Ömer Hulusi efendi tayin kılınmıştır.

İkinci komiserler

Sivas vilâyeti ikinci komiserliğine Aydın ikinci komiseri Şükrü efendi tayin kılınmıştır.

Kütahya vilâyeti ikinci komiserliğine Trabzon polis mektebi ikinci komiseri sabıkı Muharrem efendi tayin kılınmıştır.

Aydın ikinci komiserliğine İstanbul 295 numaralı komiser muavini terfian tayin kılınmıştır.

Komiser muavinleri

Kars komiser muavinliğine Ankara sabık taharri komiser muavini Mehmet Zekâi efendi tayin kılınmıştır.

Trabzon taharri komiser muavinliğine Konya komiser muavini Seyyit Mehmet efendi naklen tayin kılınmıştır.

Konya taharri komiseri muavinliğine Trabzon taharri komiser muavini Mustafa efendi naklen tayin kılınmıştır.

Gazi Ayıntap komiser muavinliğine 16 numaralı polis memuru Kemal efendi terfian tayin kılınmıştır.

İstifa

Van komiseri Kemâl efendi istifa etmiştir.

Azıl

Malatya serkomiseri Ali Nazmi efendi azledilmiştir.

Tamimler**— Vilayetler idaresi — I**

5-6-1929

Hülâsa:

Efradı askeriyenin celbinde
sür'at gösterilmesine dair:

No: 5694

Efradı Askeriyenin celbinde mahallî hükümet memurlarınca sür'at ve faaliyet gösterilmesine ve bazı ihtiyar heyetleri memleketinde bulunmayan efradın mahallî ikametlerini bildikleri halde ağaların tesiriyle söylememekte oldukları ve bu yüzden celp muamelatı taahhur etmekte olduğu cihetle bu hususta ibrazı faaliyet olunmasına dair Millî Müdafaa Vekâletinden varit olan 28-8-1929 tarih ve 2218/5112 21 no lı tezkerenin bir sureti leffen gönderildi. Bermucibi iş',ar muamele olunması tamimen tebliğ olunur efendim.

Tamimen Vilâyetlere ve Malûmaten U.J. Kumandanlığına yazılmıştır.

Millî Müdafaa vekâletinin 28 - 8 - 1929 tarih ve 2218/5112 No lı teskeresinin suretidir.

Senenin muayyen zamanlarında yapılan efrat celbinin ehemmiyeti bazı mıntikalarda bilhassa Şarkta mahallî hükümet memurlarınca layıkı veçhile taktir edilmediğinden celp muamelatının daima geç kaldığı görülmektedir.

Bu cümleden olarak V.II.O.K. dan alman bir tahriratta, geçan nisan celbinde Garzan şubesine mülhak Sason kazasına

.....

Şubenin tevali eden müracaatına rağmen celp emrini kuraya tebliğ vazifesini ifa etmediği gibi müteaddit tekitlere rağmen şubeye iadesi zaruri olan celp cetvellerinin ikinci nüshasını da şubeye iade etmediği, Mutki kazası jandarmasının da celp pusulalarını alâkadarlara tebliğde lakayt kaldığı bildirilmekte ve bu halin esasen askerliğe irtibatları zaif olan Şark mıntıkası halkı üzerinde sui tesir yapmakta olduğu ve muti olan hakkında kıtaata savuşmalarına sebebiyet verdiği ilave olunmuştur.

Aynı zamanda bazı heyeti ihtiyariyelerinde memleketinde bulunmayan efratın mahalli ikametlerini bildiği halde ağaların tesirile söylememeleri de celp muamelatını tehire saik olduğu anlaşılmaktadır.

Pek hayati mesailden olduğu nazarı devletlerince de malûm olan bu gibi hususatta icabı veçhile ibrazı faaliyet edilmesi icap edenlere tebligat ifasına ve ihtiyar heyetlerinin ağaların tesirinden kurtarılması esbabının tahtı temine alınmasını arz ve rica ederim efendim.

7-9- 1929

Hülâsa:

Resimli Ansiklopedi Müdüriyetince istenilen malûmat ve ücretin gönderilmemesine dair:

No: 5729

Ankara Resimli Türkiye Ansiklopedisi Müdüriyeti imzasiyle Vilâyata gönderilen mektupta mecmua için bazı malûmat ile beraber bir liradan aşağı olmamak üzere ücret talep edildiği Vilâyetlerden vuku bulan iş'arattan anlaşılmış

olduğundan Mezkûr mecmua sahiplerince istenilen malûmat ve ücretin gönderilmemesi tamamen tebliğ olunur efendim. Bilumum Vilâyete yazılmıştır.

9-9-1929

Hulâsa

8255 No lı kararname
suretinin leffile:

No: 5793

Ankara'da inşa olunan ikinci vakıf Apartmanı hava gazi tesisatının pazarlıkla yapılması hakkında İcra vekilleri Heyetince kabul olup Başvekâleti Celileden tebliğ buyrulan 8255 No lı Kararnamenin musaddak suretinin bir aynı leffen gönderilmiştir efendim.

Vekâlet Dairelerine yazılmıştır .

Kararname sureti

Ankara'da yapılan ikinci vakıf Apartmanı dahilinde "6012,, Lira "61,, kuruşa yaptırılabilceği anlaşılan havagazi boruları tefrişatının bir elde bulunmasına mebni, Müzayede, Münakaşa ve ihâlât kanununun "18,, inci maddesinin „B,, fıkrasına tevfikân pazarlıkla yaptırılması Evkaf Umum Müdürlüğünden yapılan 18-8 - 1829 tarih ve 78 Numaralı teklif üzerine İcra vekilleri Heyetince 15-8- 1929 tarihinde tasvip ve kabul olunmuştur .

Reisicumhur
Gazi M. Kemal

M. M. V.

Ad. V.

Bş. V.

M.A.

M.E.

İsmet

Ma. V.

Ha. V.

Da. V.

S.Ş:

D. T. R.

Ş. K

İmzada bulunamadı

İmzada bulunamadı

S. İ. M. V.

İk. V. V.

Na. V.

Mf. V.

D. R.

M. A

R.

C. H

9 - 9 - 1929

Hülâsa:

Hudut Kıt'alarının vazifelerine dair talimatın tatbikine başlanılması hakkındaki kararnamenin leffiyle:

No: 5794

Hudut Kıt'alarının vazifelerine dair talimatnamenin tatbikine başlanması hakkında İcra vekilleri Heyetince kabul ve Başvekâleti Celileden tebliğ buyrulan 8266 No lı kararname ile merbutu talimatnamenin musaddak bir aynı leffen gönderildi. Mucibince muamele ifası temenni olunur, efendim.

2 — Hudut Vilâyetlerine ve U. J. K. lığına yazılmıştır.

Kararname

Büyük erkâm harbiye Riyaseti ile Millî Müdafaa ve Dahiliye Vekâletlerinden birer zatın iştirakile toplanan bir komisyon tarafından hazırlanan ve Millî Müdafaa Vekâletinin 21 -8- 929 tarih ve 2362 1531 Numaralı tezkeresile tevdi olunan merbut,, Hudut kıtalarının vazifelerine dair Talimatnamenin tatbikine başlanması, İcra Vekilleri Heyetince 25 - 8 - 929 tarihinde tasvip ve kabul olunmuştur.

Reisicümhur
Gazi M. Kemal

M. M. V.

Ad. V.

B. V.

M. A.

M. E.

İsmet

Ma. V.

Ha. V.

Da. V.

S. Ş.

D. T. R.

Ş. K.

İmzada bulunamadı

İmzada bulunamadı

S. İ. M. V.

İK. V. V.

Na. V.

Mf. V.

D.R.

M. A.

R.

C. H.

10 – 9 - 1929

Hülâsa:

Bosna- Hersekte arazi terke
den tabaamızın adreslerinin
tahkikine dair:

No: 5820

Tabaamızın Bosna - Hersekte kâin arazisine mukabil Sırp Hükümeti tarafından evvelce verilen ağrar bonolarının bedellerini bu kerre belğrat Elçiliğimize mafaiz tesviye edildiğinden eshabının isimlerini havi listenin leffiyile meçhul bulunan ikamet mahallerinin tesbit ve iş'arına dair 22-11-28 tarih ve 6155 No lı tahriratla yapılan tebliğat üzerine bazı Vilâyetlerce tesbit edilen adresleri Maliye Vekâleti Celilesine bildirilmişti. Bu kerre Vekâleti müşarünileyhadan cevaben alınan 27-8-29 tarih ve 2026 No lı tahriratta ikamet mahalleri meçhul bulunmasından dolayı istihkakları emanet hesabına alınan melfuf listede isimleri yazılı zevatın matluplarının tesviyesi hakkındaki muamelenin ifa ve ikmalî ikamet mahallerinin tesbitine bağı bulunduğ bildirildiğinden leffen gönderilen mezkûr listede isimleri yazılı zevatın Vilâyetiniz dahilinde olup olmadıklarının vasaiti münasebe ile ilânile mevcut olanlarının isimlerinin ve adreslerinin sarîh olarak bildirilmesi temenni olunur efendim.

Vilâyetlere yazılmıştır.

Cetvel Sureti

Muhteviyatı

$$\frac{L}{582} \quad \frac{K}{05}$$

Çenğiçbostar paşanın ailesi Fatma Oznoviç

204	37	Şahin paşîç İzzet beyin ailesi Çema çekgiç
111	73	Haşonba Arğıç
176	30	Osman İbrahim bekoviç
64	99	Hüseyin H. Ağıç
5	99	İbrahim, Hadiye, Zekiye, Lütfiye, Hayriye Çepar
5	13	Süleyman beyzade Haydar bey Çengić
225	03	İsmail beyzade Haydar Bey Çengić
198	21	Süleyman Zade Mehmet Çoveniç
<hr/>		
1573	79	

12-9-1929

Hülâsa:

Bulğaristanda emlâk ve arazisi olanların sureti hareketlerine dair:

No: 5875

Bulğaristanda emlâk ve arazisi ve yahut eytam bankasında parası bulunan tebaamızın mütevali müracaatları karşısında kendilerine kolaylık olmak üzere bu hususta ne suretle hareket etmeleri lâzımgeleceğine dair Hariciye vekâletince tanzim ve irsal buyrulan izahnamenin bir sureti İeffen gönderildi.

Mucibince muamele olunması tamimen tebliğ olunur efendim.

Vilâyetlere yazılmıştır.

Suret

1 — Bulğaristanda eytam sandık veya bankası namile hususî bir müessese yoktur. Eytama ait mebalîğ umumiyetle Ziraat bankalarına tevdi edilmektedir.

.....

Eytam namına marûlarz bankalara yatırılan paralar üç suretle sahiplerine teslim olunur:

A” Sabi 21 yaşını ikmal edince Reşit olduğunu mübeyyin mahakemei aidesinden istihsal edeceği vesikayı bankaya ibraz etmelidir.

B” Ebeveyninden birisi vefat eden sabinin nukudu da sinni rüşdevasıl oluncaya kadar bankaya tevdi edilerek sağ kalan ebeveyninden birisi bulğar kavaninine tevfikan kendisine vasi tayin edilir. Vasi tarafından sabiye ait paranın tesellümü lüzumu hasıl olduktta sancak mahkemesine müracaatla esbabı mucibe göstererek paranın tesellümüne mezuniyete dair muhakemai mezkûreden kararname istihsaline mecburiyet vardır. Bu vesaikin bankaya ibrazı üzerine para vasiye teslim olunur.

C” Sabinin ebeveyninden her ikisi de vefat etmiş ise kendisine intikal eden emval ve emlâki ruyet ve idare etmek üzere müftülüklerin riyaseti tahtında bir akreba meclisi teşkil edilerek idare ve nukud mevcut ise akreba meclisinin kararıyle sabi namına bankaya tevdi olunur, paranın bankadan alınması icap ederse akreba meclisinin kararıyle sulh ve ya kaza mehakimlerinden kararname istihsali lâzımdır. Sabinin akrebası da yoksa mezkûr meclis komşuları tarafından terkip olunur.

D” Sabi sinni rüşde vasıl olmadan evvel izdivaç ederse kendisine ait meblağı tesellüm için bu bapta alakadar mahakimden kararname istihsal etmek mecburiyetindedir. Bu taktirde zevç ve zevcenin her ikisi de bankanın teslim makbuzunu imzalamalıdır.

E’ Türkiyede bulunan sabinin, sinni rüşte vasıl olmasını müteakip bulğar ziraat bankasından parasını çekmesi için buraya kadar gelmesine lüzum yoktur,

Sahibi alakanın doğrudan doğruya bir istida ile mez-

.....

kür ziraat bankasına müracaat etmesi kâfidir: Böyle bir müracaat karşısında kalan banka, sahibi müracaatın bulunduğu memleketteki ajanı vasitasıyla keyfiyeti tahkik ettirmekte ve lâzım gelen muameleyi intaç eylemektedir.

F” Bulgaristanda İslâmlara ait vasiye ve miras davaları bulğar usulü muhakematı hukukıyesine göre mahakimi şer’iye müftüler tarafından görülmekte olduğundan yetim kalan sabiler namına bankaya yatırılan para meselâ Ahmet oğlu Mehmedin varisleri namına yatırılmış ise o taktirde paranın bankadan çekilmesi için mezkûr verasetin sureti taksimini gösterir, müftülükten verilmiş bir höcetin de ibrazı mecburiyeti vardır.

2 — Bulgaristan haricinde bulunan eshabı alâkanın emlak ve arazi işini takip için behemehal buraya gelmesi şart değildir. Burada tanıdıklardan akrabasından birine vekâlet vermesi, işin takabi için kâfidir. Esasen bulğar mahakiminde işler uzun zaman sarfına ihtiyaç gösterdiği için eshabı alâkanın buraya gelmesi şayanı tavsiye görülmez Burada akrabası olmayan alakadarların konsolosluklarımız tarafından gösterilecek avukatlara vekâlet vermeleri ise ne salim tarikir. Bu suretle konsolosluklarımızın nezareti altında çalışan avukatların eshabı alâkayı mutazarrır etmesine meydan bırakılmamış olur.

3 — Bulgaristan haricinde tanzim edilip bulğaristan dahilinde mamulünbih olacak vekâletnamelerin usulen tanzim tasdik ve tercüme olması lâzımdır. Bu hususta en az masraf ihtiyari için yegâne çare: bunları doğrudan doğruya Bulğar konsolosluklarından tanzim ve tercüme ettirilmesidir.

Binaenaleyh alâkadarların bu şeraite reayet suretiyle müracaat etmeleri münasip olur.

12-9 – 1929

Hülasa:

8134 No lı kararname
suretinin leffiyle:

Müessesatı snaiyeye verilecek primler hakkındaki talimatnamenin tatbikına dair İcra Vekilleri Heyetince kabul Ve Başvekâleti celileden tebliğ buyrulan 8134 No lı kararname ile mezkûr talimatnamenin musaddak birer sureti leffen gönderildi efendim.

Vekâlet Dairelerine yazılmıştır.

Kararname

Kararname No : 8134

1466 numaralı kanun mucibince Teşviki Sanayi kanununun 11 inci maddesine tevfikan muafiyet ruhsatnamesini haiz müessesatı snaiyeye tevzi edilecek primin sureti tahakkuk ve tevzi ve mahsubuna dair Maliye vekâletiyle müştereken hazırlanan merbut talimatnamenin tatbiki İktisat vekâletinin 19/6/1929 tarih ve 2511/16739 numaralı tezkeresiyle yapılan teklifi İcra Vekilleri heyetinin 19 6 1929 tarihli içtimasında kabul olunmuştur.

19 6 1929

REİSİCUMHUR
GAZİ M. KEMAL

Milli Müdafâ Vekili
M. Abdülhak
Maliye Vekili
Ş. Saraçoğlu

Adliye Vekili
Af. Esat
Hariciye Vekili
DR. T. Rüştü

Başvekil
İsmet
Dahiliye Vekili
Ş. Kaya Bey fendi
Seyahatte

İktisat Vekili Nafia Vekili Maarif Vekili
Şakir Recep C. Hüsnü
Sıhhat ve İçtimâî muavenet Vekâleti Vekili
Recep

Primlerin sureti tevzii hakkında talimatname

Madde 1 — Teşviki Sanayi kanununun 11 inci maddesi mucibince tevzi edilecek primden istifade edilmek için primin teallûk ettiği sene için Teşviki Sanayi muafiyetinden istifade hakkını haiz bulunmak yani muafiyet ruhsatnaması almış olmak şarttır.

Madde 2 — Birinci maddede yazılı müesseselerin primden istifade edebilmeleri için nümunesi melfuf bulunan ve müesseselere gönderilecek olan imalât beyannamelerinden üç nüshasını hâk ve silinti olmaksızın doldurup senei mâliyenin hitamından itibaren nihayet bir ay zarfında mahallinin en büyük mülkiye âmirine vermesi şarttır. Bu beyannameler mülkiye âmirleri tarafından üç gün zarfında tahakkuk idarelerine tevdi edilecektir. Tahakkuk idareleri bu talimatname ahkâmı dairesinde ve nihayet on beş gün zarfında tetkikatını ikmal ederek primden istifade eden ve etmeyen imalât miktarını tefrik ve beyanname zirini tasdik ederek doğrudan doğruya İktisat vekâletine göndermeğe mecburdur. 1929 senesi için beyannamelerin tevdi müddeti 31 ağustos 1929 tarihine kadar tayin olunmuştur.

Madde 3 — Müesseselere verilecek olan prim yalnız ruhsatnameleri tarihinden sonraki imalâtları içindir. Ruhsatname tarihinden evelki imalât için prim verilmez.

Madde 4— Müesseselerin prim istihkakını tesbit için nazarı itibara alınacak imalât yalnız yüzde altı muamele vergisine tabi bulunan dahildeki satışlardır. Bu miktardan hini ithalde gümrüklerde verilmiş olup imalât muamele

.....

vergisinin tahakkukunda esasen tenzil edilmekte olan miktar için ve yüzde iki buçuk ihracat muamele vergisine tabi olup memaliki ecnebiyeye ihraç edilen imalât için prim verilmez.

Madde 5 — Kanunen muamele vergisinden müstesna bulunan imalât için prim verilmez.

Madde 6 — Alelumum un fabrikalariyle 30 haziran akşamına kadar beyannamelerim vermemiş olan müesseselere prim verilmez. 1928 senesi için bu müddet 31 ağustos 1929 akşamına kadardır.

7 — Beyannameler doldurulurken:

A — Ruhsatnamenin itası gününden evvelki ve sonraki imalât ayrı ayrı gösterilmek suretiyle senenin her ayı zarfındaki imalât ve bunların her birine mukabil hini ithâlde tediye olunup imalâttan tenzil olunan muamele vergisi çıkarıldıktan sonra tahakkuk ettirilen yüzde altı muamele vergisi.

B — Muamele vergisi kanununda imalâtları dolayisiyle yüzde altı muamele vergisinden esasen müstesna olan ve bu talimatnameye göre prime tabi olmiyan imalât.

C — İ raç olunan ve yüzde iki buçuk muamele vergisine tabi tutulan imalât,

D — Zemaniyle beyanname verilmediğinden dolayı ceza olarak tahakkuk ettirilen miktar ayrı ayrı hanei mahsusunda gösterilecektir.

Madde 8 — Muamelesi noksan veya kanaatbahş görülmeyerek iade edilen beyannamelerin nihayet bir ay zarfında iadesi lâzımdır. Muayyen olan müddet zarfında beyannamesi iade edilmeyen müesseselerin primden istifade hakları sakıt olur.

Madde 9 — Beyannamelerin ikinci madde ile tayin olunan müddet zarfında kâmilen vürudundan sonra tesbit edilecek yekûnlarına göre verilecek prim nisbeti ayrıca İcra Vekilleri heyetince tayin edilecektir.

Madde 10— 1466 numaralı kanun mucibince 1928 senesi bütçesine ilâve olunan primden istifadeleri tesbit edilen müesseselerin imalâtına ve tayin edilecek prim nisbetine göre İktisat vekâletince istihkakları tesbit ve beyanname zirindeki vesika temhir edilerek ikişer nüshası bir bordroya rapten mahsubu ifa kılınmak üzere doğrudan doğruya Maliye vekâletine tevdi edilecektir.

Madde 11 — İktisat Vekâleti 1928 senesi prim tahsisatı olup Sanayi ve Meadin Bankası emrinde bulunan bir milyon liranın hâzineye iadesine dair bankadan alacağı tediye mektubunu Maliye Vekâletine tevdi edeceği prim bordrosuna raptedecektir.

Madde 12 — Maliye Vekâleti banka namına emaneten mukayyet olan meblâğdan bordro yekûnunu emanete masraf ve taallûk ettiği vilâyet namına hazine ve şubattan mehuzat hesabına irat kayıt ederek beyanname nüshalarından biriyle mahsup makbuzunun mahalli malsandığına gönderecektir. Tediye mektubu ile diğer nüsha hâzinede evrakı müsbite olarak kalacaktır. Malsandığınca da mahsup makbuzuna ve beyannameye istinaden bir taraftan hazine ve şubata irsalat ve diğer taraftan müstahiklerinin tecil edilmiş olan 1928 muamele vergileri hesabına tahsilât kaydedilerek mahsubu icra edilecektir.

Madde 13 — 1929 senesi mâliyesi ve müteakip seneler imalâtı için prim vesikaları tevzi edilmeyip yukarda yazılı esaslar dairesinde tahakkuk edecek istihkaklarına göre Sanayi ve Meadin Bankası tahvilâtı tevzi edilecek ve buna mukabil bütçeye mevzu prim tahsisatı bankaya tediye edilecektir.

Madde 14— İktisat vekâleti 1929 ve müteakip seneler için de İcra Vekilleri heyetince tayin edilecek nisbet ve yukarda yazılı esaslar dairesinde müesseselerin prim istihkakı

.....

nı tesbit ve prim vesikalarını bir bordroya rapten Sanayi ve Meadin Bankasına tevdi edecektir.

15 — Sanayi ve Meadin Bankası bordroda muharrer miktarda ve prim vesikaları mukabilinde müesseselere tahvilât tevzi edecek ve mukabilinde alacağı makbuzları İktisat vekâletine iade edecektir.

Aslına mutabıktır

— — — — —

Müessisenin mevkii ,,
 “ N’ev’i ,,
 “ Sahibi
 Ruhsatnemenin tarih ve numarası
 Sınıfı

İmalât

Haziran Pirime tabi imalat					Prime tabi Olmayan imalat		
Ne’vi	Kilo	Kıymet	Muamele Vergisi	Cezaları	Ne’vi	Kilo	Kıymet
TEŞİRİNİ EVVEL							
ŞUBAT							

İşbu beyanname muhteviyatının muamele vergisi kuyudatına tahakkuk ettirilen yüzde altı imalât muamele vergisinin tarihinden senei mâliyesi gayesine kadar tahakkuk idaresinin tasdikinden anlaşılın balâda nev’i ve mevkii pirim talimatnamesi ve İcra Vekilleri heyetinin tarih ve lâzım geldiği tasdik olunur. İktisat Vekâleti

İhtar

- 1 —Beyanname muhteviyatı hâk ve silintiden ari olacaktır.
- 2—Beyannamelere on beş kuruşluk pul ilsak edilecek
- 3 —Pirimin sureti tahakkuk ve itasına dair bulunan talimatname; beyannamelerin arkasına yazılmışlar. Mündericatının harfiyen tatbiki lâzımdır-

Beyannamesi

TEMMUZ		AĞUSTOS		EYLÜL	
					(
	i				
TEŞRİNİSANİ		KÂNUNUEVVEL		KÂNUNUSANİ	
MART		NİSAN		MAYİS	

tetabuk eylediği ve ruhsatname tarihinden itibaren müessise namına kuruluşan ibaret olduğu tasdik olunur. Tahakkuk İdaresi prime tabilira kıymetinde îmalâtatta bulunduğu mahallî yazılı müessiseye teşviki sanayi kanununun 11 inci maddesi ve numaralı kararı mucibince lira prim verilmesi

16-9- 1929

Hülâsa:

Askerlik Meclislerinde bulunacak
zatlarn devamına dair:

No. 5955

III No lı Askerlik mükellefiyeti kanununun 21 inci maddesi mucibince her sene teşekkül edecek askerlik meclislerine tayin edilen zatlerin mecliste bulunmaları mecburi olduğu halde bazı mahallerin askerlik meclislerinde bulunmaları mecburi olan zatlarn devam etmedikleri vaki müracaata atfen M.M. Vekâleti celilesinden iş'ar buyrulmaktadır.

Askerlik mükellefiyeti kanununun 21 inci maddesi mucibince bu meclislere memur edilecek zevatın muntazaman devamlarının temini tamamen tebliğ olunur, efendim.

Bütün vilâyetlere yazılmıştır.

16-9-1929

Hülâsa:

Hükümet konakları icar
bedeli hakkında:

No. 5961

Hükümet konakları icar bedeli hakkında olunacak muameleye dair 22-8- 1929 tarih ve 5394 No h tahriratla tamimen yapılan tebligata rağmen bazı vilâyetlerden müteferrik surette müracaat vaki olmaktadır.

Mevcut tahsisat vilâyetlerden alınacak malûmat üzerine tevzi edileceğinden bu suretle münferit müracaatlarda bulunulmayarak istenilen malûmatın acilen gönderilmesi icapedir

Esasen münferiden vukubulan müracaatlar üzerine muamele yapılmaktadır.

Binaenaleyh - cetvellerini göndermiş olan vilayetlere tefrik kılınacak tahsisatın daha ziyade teahhürüne (mahal kalmamak üzere - istenilen malûmatı havi cetvelin bir an evvel gönderilmesi tamimen tebliğ olunur, efendim.

Vilâyetlere yazılmıştır.

19-9 – 1929

Hülâsa:

Tayyare Cemiyeti şubelerinde vazife gören nahiye müdürleri ve sairinin cürümleri hakkında:

No. 6035

Zeyl 31 -7- 1929 tarih ve 4965 No lı umumî tebligata:

Tayyare Cemiyeti şubelerinde vazife gören nahiye müdürleri, köy ihtiyar heyetleri, şubat veznedarları ile anbar memurlarının bu bapta suçları hakkında da Tayyare cemiyeti heyetinde istihdam edilen memurini mülkiye ve askeriye gibi resen M. U. likler ve devairi Adliyecede takibat ve tahkikat icrası hususunun Adliye vekâletinden bilumum M. U. liklere bildirilmiş olduğu tamamen tebliğ olunur efendim.

Vilâyetlere yazılmıştır.

21-9-1929

Üsküpte avukatlık eden üç şahıs hakkında:

No. 6037

Üsküpte avukatlıkla işgal eden saray-Bosnalı Yusuf ziya, İsmail Ağaç ile takriben 1334 senesinde bir müddet Ankara Posta - Telgraf Baş Müdürlüğü memurluğunda ve bilâhare İzmir vilâyetinde hizmeti memuriyette bulunmuş olan Yeni [pazarlı Fevzi Hamziç nam şahısların Türklük aleyhinde buldukları gibi merkumların isimlerine aldanup sirbistandaki emlâklarının tasfiyesi için kendilerine vekâlet veren tabaamızın ızrarı için ellerinden geleni yapmaktan geri kalmadıkları Üsküp Konsolosluğumuzun iş'arına atfen Hariciye vekâletinden bildirilmiş ve bu bapta vekâleti mü-

.....

şarünileyhaya verilen İlyas Ahmet imzalı istidaname metnide iş'arı vakii tahakkuk ettirecek mahiyette bulunmuş olduğundan bu kabil kesanın icrayı habasetlerine mani olabilmek için alakadaranın tenviri tamamen tebliğ olunur elendim.

Vilâyetlere yazılmıştır.

28-9- 1929

Hülâsa:

Badema ahvali umumiye raporlarının altı ayda bir gönderilmesine dair:

No. 6213

Zeyl 2 - Temmuz - 1928 tarih ve 3000 sayılı tamime:

1 — Vilâyetlerce her dört ayda bir defa tanzim olunarak Vekâlete gönderilmesi icap eden ahvali umumiye raporları badema altı ayda bir olmak üzere senede iki defa usulü dairesinde tanzim ve irsal olunacak ve “ Mühim mesail ve vakaların vukuu akabinde bildirilmesine devam edilecektir.

2 — Kaymakamlar her altı ayde bir mensup oldukları Vilâyetlere mezkûr tamimde sayılı olan hususat hakkında ikişer nüsha olmamak üzere rapor tanzim edip göndereceklerdir.

Kazalarca, Kânunusani, Şubat, Mart, Nisan, Mayıs Haziran aylarına ait rapor temmuzun ilk haftasında, Temmuz, Ağustos Eylül, Teşrinevvel, Teşrinsanî, Kânunevvel, aylarına ait rapor Kânunusaninin ilk haftasın da Vilâyete gönderilecektir.

3 — Valiler bu suretle merkezde toplanan raporların birer nüshasını alıkoyarak ikinci nüshasını Vilâyete ait altı aylık icaratu ihtiva etmek üzere tanzim edecekleri umumi raporla birlikte vilâyete göndereceklerdir.

4 — Vilâyetlerce, Kânunsam, Şubat, Mart, Nisan, Mayıs, Haziran aylarına ait rapor temmuz zarfında Temmuz, Ağustos, Eylül, Teşrinevvel t Teşrinisani Kânunevvel aylarına ait raporda Kânunsani zarfında Vekâlete gönderilecek ve buna senelik bir icraat raporu ilâve olunacaktır

5 — Şimdiye kadar vekâlete gönderilmekte olan raporların ekserisi mezkûr “3000,, sayılı tamimde yazıldığı veçhile Vilâyetin inzibatı, sıhhi İktisadî, İlmî, İçtimaî, ümranî teşebbüsât ve vaziyetine, icraatına müteallik olan kısımların ayrı ayrı gösterilmemesi yapılmakta olan tetkikat ve takibatı işkâl etmektedir, buna mahal kalmamak üzere badema her kısma ait hususât ayrı ayrı kâğıtlara ve kağıdın bir tarafına yazılmalı ve diğer nüshası ise “idare,, mecmuası kıtasında ve bir kitap forması halinde Vekâlete gönderilmelidir.

Bazı vilâyetler gönderdikleri raporlarda kazaya ait işlere dair vilâyetçe yapılabilecek olanlar hakkında icap eden muamelenin ifa edilip edilmediğini kayıt vs tasrih etmemektedirler.

Bu muamelenin ifa edildiği behemehal işaret olunacak irap

6 — Diğer vekâletleri alakadar eden hususât ait oldukları vekâletlere gönderilmeli ve fakat bir sureti rapora ilave edilmelidir. Bunların nihayetine ait olduğu vekâletlere gönderildiğinin işaret olunması unutulmamalıdır.

7 — Vilâyetlere ve malûmaten birinci umumî müfettişliğe yazılmıştır.

25 - 9- 1929

Hülâsa:

1513 No lı kanunun sureti
tatbikini gösterir talimat-
name suretlerinin leffiyile:

No. 6160

1927 Mali sene nihayetine kadar Millî Hühûmet bütçelerine müteallik borçlara mütedair 1513 No lı kanunun tatbik suretini müş’ir Başvekâleti Celileden tebliğ buyrulan talimatnameden () adedi leffen gönderildi efendim.

Vekâlet dairelerine yazılmıştır.

Kararname

Kararname No: 8213

1927 senesi nihayetine kadar Millî Hükümet bütçelerine müteallik borçlar hakkındaki 2 Haziran 1929 tarih ve 1513 numaralı kanunun tatbik suretine mütedair Maliye vekâletince tanzim ve 2 -7 - 1929 tarih ve 1095 -43 numaralı tezkere ile tevdi olunan merbut talimatnamenin tatbikına başlanması icra Vekilleri heyetinin 3 - 7 - 1929 tarihli içtimasında tasvip ve kabul olunmuştur.

3-7 - 1929

Reisicümhur
Gazi M Kemal

Dahiliye vekili Ş. KayaBey efendi seyahatte	Millî Müdafaa vekili M. Ahdülhalık	Adliye vekili M. Esat	Başvekil İsmet
---	---------------------------------------	--------------------------	-------------------

Nafia vekili Recep	Maarif vekili C. Hüsnü	Maliye vekili Ş. Saraçoğlu	Hariciye vekili Dr. T. Rüştü
Sıhhat ve İçtimâî Muavenet Vekâleti vekili Recep		İktisat vekili Şakir	

2 Haziran 1929 tarih ve (1513) numaralı kanunun tatbikini gösterir talimatname

Madde 1 — 1336 senesinden itibaren 1927 senesi nihayetine kadar Hükümeti millîye bütçelerine müteallik borçlar ve gerek sakıt hükümet gerek millî hükümetin bütçe emaneti ve adi emanet hesaplarında kayıtlı borçların tasfiyesi için bir reis ve dört azadan mürekkep bir komisyon teşkil olunmuştur. Komisyon azalarından biri Adliye ve diğeri Müdafaaî Milliye vekâletlerince ve reis ile iki aza ha-

zinece intihap olunur. Ve alacak iddia edenlerin evrak ve vesaiiki komisyonca tetkik edilerek tediyesi lâzım gelip gelmedikleri tayin olunur. Komisyon refakatinde muvazzaf mecralardan lüzumu kadar Raportör ve kâtip istihdam olunur.

Madde 2 — Birinci maddede yazılı borçların alacaklıları Şubat 930 nihayetine kadar doğrudan doğruya mahallinin en büyük Malmemuruna arzuhal ile müracaat ederek ellerindeki matlubat vesikalarını ita etmek mecburiyetindedirler. Bu suretle müracaat edenlere mahallî malmemurluğunca müstedinin ismi, alacağının nev'i ve miktarını, borcun hangi malsandığına veya daireye ait bulunduğunu tevdi etmiş olduğu vesikanın cinsini, kaç kıt'adan ibarat olduğunu ve müracaat tarihini gösterir ve müselsel numarayı havi bir vesika verilir. Ve bu vesika tarih ve numara sırasıyla bir deftere muntazaman keydedilir. Bu müddet zarfında müracaat etmemiş ve vesika almamış olanların iddia ettikleri alacak kafiyen hazine lehine sakıt olur. Şubat 1930 nihayetinden sonra bir ğûna mazeret mesmu olamaz.

Madde 3 — İşbu talimatname muhteviyatı bir beyanname şeklinde gazeta olan mahallerde gazetelerle ilân edilir. Ve olmayan yerlerde mahalle ve köy ihtiyar heyetleri vasılasıyla ahaliye tefhim ve münasip mahallere taik ettirilir.

Madde 4 — Malsandıklarınca tesellüm olunan arzuhal ve merbutu evrakı müsbiteler nümunesi merbut bir bordroya rapten doğruca hâzinede müteşekkil tasfiyei düyun komisyonuna gönderilecektir. Bordro gönderilinceye kadar bir tahrirata rapten gönderilir.

Madde 5 — Komisyona vürut eden bu evrak tetkik ve iktizası halinde borcun kayıtlı olduğu malsandığı veya daire ile bilmuhabere ibraz olunan evrakı müsbitenin şayanı ihticaç ve muhteviyatının kayda mutabık bulunduğu müruru ze-

.....

man veya sair kanunu esbap altında sukut etmemiş olduğu takdirde bir defteri mahsusuna kaydolunur.

Madde 6 — Gönderilen evraktan müruru zaman veya hâzinece irat ve masrafa taallük etmek itibarıyla hükümet lehim sakıt olan veya irade inkılâbı lazım gelenler hakkında raportörler tarafından ihzar olunacak raporlar üzerine komisyonca kabul veya ret kararı ittihaz ve esbabı sukut veya iradı mübeyyin bir mazbata tanzim olunur.

Madde 7 — Beşinci madde mucibince tasviyesi lâzım geldiği tebeyyün aden bütçeden mütevellit düyun kanunun ikinci maddesi mucibince bütçeye mevzu tahsisattan tesviye olunacağına göre bunlardan 340, 341, 926, 927 senelerine ait olanları hizmetin taallük ettiği seneler bütçesinde tahsisat bakiyesi bulunduğu ve senei haliye bütçesinin eski seneler düyunu faslında bunlara mukabil tahsisat konulduğu takdirde komisyonca bunların tediye emrine müsteniden tesviyesi zımmında tanzim edeceği mazbata ait olduğu vekâlete gönderilir.

Madde 8 — Seneleri bütçesinde tahsisat bakiyesi mevcut olmayan veya eski seneler düyunu faslında karşılığı konulmayan veyahut daha eski senelere taallük etmekle beraber müruru zamana dahi uğramamış olanlar bir defteri mahsusaya kaydedilir.

Madde 9 — Bütçe emanati ve adi emanat hesaplarında kayıtlı borçlara ait evrakı müsbite dahi komisyon tarafından tetkik edilerek müruru zaman veya sair esbabı kanuniye dolayısıyla hazine lehine irada inkılâbı icap edenler tein birer mazbata tanzim olunur.

Madde 10 — Gerek bütçe düyunundan gerek her nevi bütçe emanat ve adi emanattaki kayıtlı borçlardan irada inkılâbı lâzım gelenlerin mazbata suretleri alacak iddia eden eshabına tebliğ edilmek üzere mahallî malsandıklarına gönderilir.

Madde 11 — 8 ve 9 uncu maddeler mucibince tetkik neticesinde tediyesi lâzım gelen borçlar mahiyetlerine göre ayrı ayrı partilerde irae ve her ay bu borçlardan tesbit edilen miktarın cetvelleri Muhasebei Umumiye Müdiriyeti umumiyesine tevdi olunur.

Madde 12 — Bütçe emanatı ve adi emanat hesaplarında 1927 senesi nihayetine kadar olan kısmı 1929 senesine devri lâzım gelen 1928 senesi hesaplarından tenzil ve tasfiye edilerek emanat ve bütçe emanatı namıyla açılacak bir hesabı mahsusna naklolunur.

Madde 13 — Muhasebei Umumiye kanununun 47 inci maddesi hükmünce Mütেকaidin ve Eytam ve Eramil maaşları müterakimleriyle beraber tahsis olunduğu sene bütçesinin mali olması hesabıyla 1928 ve 1929 senelerinde tahsis edilip müterakimleri meyanında 1927 senesi nihayetine kadar olan zamana ait maaşat bulunduğu takdirde bunlar bu kanun hükmü haricinde bulunduğundan alelusul tesviye edilir.

Madde 14 — Mahkeme ilâmına müstenit olupta 1927 senesi nihayetine kadarki hizmetlerden mütevellit olan alacaklar da bu kanun hükmüne dahil olduğundan bunlara ait eshabı tarafından tevdi kılınacak ilâm suretleri komisyonca defteri mahsusuna ayrı partide kaydolunur.

Madde 15 — Evvelce tediyeye edilip mahsubu yapılmamış olan mebalığa ait mahsup muameleleri bu kanun mevzuu haricinde olduğundan usulüne tevfiқан bütçeden mahsup muameleleri ifa edilir.

Madde 16 — Bu talimatnamenin ahkâmını icraya Maliye Vekili memurdur.

29-9 - 129

Hülâsa:

Bakaya ve firarı efradının
elde edilmesine dair.

No. 6250

Askerlik Mükellifiyeti kanununun 74 üncü maddesine zabıta memurları tarafından riayet olunmadığı için bir kısım Bakaya yoklama kaçağı ve firarı efradın ele geçmediği M. M. Vekâletinden iş'ar buyrulmuştur,

Mezkûr madde ahkâmının tatbikına bilhassa itina olunarak bu kabil efradın behemehal ele geçirilmesi ve bu hususta ihmal ve terahisi görülenler hakkında takibat ifası temenni olunur efendim.

Vilâyetlere yazılmıştır.

30-9-1929

Hülâsa:

Benzoyl - Ecgonine ile met-
heyl - Ecgonine nin 1369
No lı kanuna tabi
tutulmasına dair:

No. 6275

“Benzoyl - Ecgonine „ ve “ Metlhey - Ecgonine „ ismindeki maddelerin 1369 numaralı kanunun hükümlerine tabi tutulması hakkında Başvekâleti Celileden tebliğ buyurulan İcra Vekilleri Heyetinin 19 - 9 - 1929 tarih ve 8341 No lı kararnamesinin bir sureti leffen ve tamimen gönderildi efendim .

Bilumum Vilayetlere ve Vekâlet dairelerine yazılmıştır.

Kararname sureti

Son zamanlarda ticaret meydanına çıkarılan “ Benzoyl Ecgonine ,, ve “ Metheyl - Ecgonine ,, ismindeki maddelerin kokain müştekkatından ve onun gibi muhaddir ve Umumî sıhate mızır olduğu anlaşılın 1369 Numaralı kanunun hükümlerine tabi tutulması, S. İ. M. vekâletinin 13 - 8 - 929 tarih ve 111/5230 numaralı tezkeresile yapılan teklifi üzerine İcra Vekilleri heyetinin 12-9 - 1929 tarihli içtimasında tasvip ve kabul olunmuştur.

				Reisicümhur Gazi M. Kemal
H.... V.	D. V.	M.V.V	Ad. V.	Bş. V.
D.T.R	Ş.K.	M.A.	M.E.	İsmet
İctimada bulunmadı				
S.İ.M.V.	İk. V. V.	Na. V.	Mf. V.	Ma. V.
D.R	M.A	R.	C.H.	Ş.S.
İctimada bulunmadı			İctimada bulunmadı	

Mahalli işler

7-9-1929

Hülâsa:

Belediyelerce petrol ve benzin depoları temini hakkında

No. $\frac{1991}{6}$

Memlekette bir benzin ve petrol istoku vucuda getirilmesi için evvelce şeker, petrol ve benzin inhisar idaresi tarafından bir teşebbüs vaki olmuş isede bilahare idarenin bizzat bu mevaddı getirmekten sarfi nazar etmesi üzerine istok keyfiyeti akım kalmıştır.

Memleketin vaz'iyeti coğrafiye ve iklimiyesi nazarı dikkata alınacak olursa Orta anadolu ve şark Vilâyetlerinde bilhassa kışın bu mevadda ihtiyaç fazla olduğu ve hatta bazen bu ihtiyacın buhran şeklini aldığı malumu devletleridir. Bunun önüne geçmek için gazhanesi bulunan şehir ve kasabalardaki belediyelerin kendi varidatlarıyla her sene münasip görülecek bir miktarda benzin ve petrol istoku yapmalarını mümkûm olacağı kanaatındayım. Bu suretle hem halkın kışın her hangi bir mevaddı müşteile buhranına maruz kalmamaları imkânı hasıl olacak. Ve hemde millî seferberlik noktai nazarından seneden seneye artacak olan istok miktarıyla memlekette her vakit için mühim miktarda benzin ve petrol bulunacaktır. Pek mühim addettiğim bu işin ne dereceye kadar kabili tatbik olacağı hakkındaki mütalâaî devletlerinin iş'arını arz ve reca ederim efendim.

Bütün Vilâyetlere ve şehremanetlerine

Yüksek erkânı harbiye riyasetinin 25 8 929 tarihli ve 18144 numaralı mahrem tezkeresi sureti balâya nakledilmekle mucibince muamele ifasi ve neticeden peyderpey malûmat itasi tamimen tebliğ olunur.

Bütün Vilâyetlere

8-9-1929

Hülâsa:

Evlenme ilânlarından ücret alınmaması hakkında

No. 209
10

Evlenme ilânları kanunen mecburi olan bir muamelenin ve belediyeye müteveccih bir vazifenin ifası maksadiyle yine belediye devairi tarafından yapılan resmî muamelattan madut bulunduğu cihetle bu kabil ilânlardan belediye vergi ve re

simleri kanununun 14 üncü maddesine tevfikân resim veya ücret istifasına m hal görülemediği tamimen tebliğ olunur.

Vilâyetlere Şehremanetlerine ve mülkiye müfettişliklerine yazılmıştır

Bütün Vilâyetlere Ve Şehremanetlerine

19-9-1929

Hülâsa:

Kefaleti müteselsile evrakının sur'ati irsali hakkında

No. $\frac{1130}{2}$

Kefaleti müteselsile kanunu mucibince idarei husussiyeye ve belediyeler memurini mükeleifesinden kesilmesi lâzım gelen kefalet aidatının makbuz ve cetvelleri gönderilememesinden dolayı bu müessiseler namına hesabı cari küşat edilemediği Maliye vekâletinin 31 8/929 tarihli ve 4530 numaralı tezkeresinde iş'ar kılınmaktadır Hükümet idarei husussiyeye ve belediye memurini mükellefesine şamil olan mezkûr kanunun sureti tatbikim gösteren talimathanenin yedinci maddesinde yazılı aidatın muntazaman tevkıfile makbuz ve cedvellerinin seriân kefaleti müteselsile sandığı riyasetine irsali ve her aylık tevkifat muamelesinin tarifâtı kanuniye veçhile icrası ve neticeden malumat itası ehemmiyetle tebliğ olunur.

Bütün vilâyetlere ve şehremanetlerine yazılmış ve malumat hasıl olmak üzere Maliye vekâletine Umum müfettişliğe ve mülkiye müfettişliklerine gönderilmiştir.

Bütün Vilâyetlere

14-9-29

Hülâsa:

Vilâyet bütçelerinin nafia kısmı hakkında

No. $\frac{412}{44}$

Sosa ve Köprüler kanununun tatbikatında ve bütçeleri-

.....

mizin Nafia kısmının sureti tanziminde Nafia Vekâletiyle bilmüzakere hususâtı atiyede mutabık kalınmıştır.

Berveçhizir muamele ifası tamimen temenni olunur:

1—Yol vergisi evelce de iş'ar olunduğu üzere nakti ve bedeni akşamı ayrı ayrı gösterilmek üzere varidat bütçesinde ikinci kısma irat kaydolunacaktır. Bu verginin nakti tahsilatının % 50 si bittahmin masraf bütçesinin ikinci nafia kısmına sosa ve köprüler kanununun “22“ inci maddesi mucibince “ Nafia Vekâletine ait yol parası „ namıyla açılacak bir fasla masraf kaydolunacaktır.

2—Nafia Vekâletine ait % 50 inin kanunun tarifi veçhile her tahsilât vukuunda bilâtehir Ziraat bankasında Nafia Vekâleti hesabı carisine tediyesi ve her ay nihayetinde yol parası tahsilâtiyle vekâleti müşarünileyha hesabı carisine vuku bulan teslimat miktarının iki kıt'a cetvel ile Nafia Vekâletine ve Vekâletimize iş'arı icabedir.

Yol parasının % 50 nisbeti her tahsilat vukuunda Nafia hesabı carisine teslim etmeyen veya tehirle tediyeye ettiren muhasebei hususiye Müdürleri hakkında takibatı kanuniye ifası mukarrerdir.

3—Nafia Vekâletine ait % 50 verildikten sonra kalan para kanunun “23“ üncü maddesi mucibince Vilayete aittir.

Bu paradan evveleimde 819 Nolu kanun mucibince “930 senesi nihayetine kadar verilecek olan % 10 Muallim mektepleri hissei muaveneti tefrik edilerek mütebaki paranın % 20 si şosa ve köprüler kanununun “23“ üncü maddesinin “A“ fıkrası mucibince yol vergisinin tahakkukat ve tahsilât masraflariyle meclisi Umumi ve muhasebei Hususiye teşkilât masrafına ve memurini mülkiye harcirahlarına tefrik olunacağından % 20 nin bütçenin birinci kısmına ithali ve mütebaki % 80 nin “7“ inci maddenin “A“ ve “B“ fıkrasına göre % 50 ve % 30 nisbetinde tefrik olunarak

.....

Nafia Vekâletinin 2, 7, 929 T. ve 70 3046 numara ile tamim eylediği bütçe formülü mucibince bütçenin ikinci Nafia kısmına kaydı lâzımdır. Bu hesapta dikkat olunacak nokta % 20 ve % 80 nisbetlerinin doğru olarak hesap edilmiş bulunması ve % 80 den tefrik olunacak % 30 ve 50 miktarlarının da sahih erkama istinat ettirilmesidir.

4—Nafia işleri için şosa ve köprüler kanununun “ 8 ., inci maddesine tevfikan üç senelik program tanzimi ve lieclittasdik Nafia vekâletine takdimi lâzım bulunduğundan Vekâleti müşarünileyhanın talebi veçhile Nafia işlerinin yalnız adi bütçede iraesî ve bu işler için fevkalade bütçe tanzim edilmemesi muvafık görülmüştür. Bu sebeple fevkalade bütçeye ithal edilen Nafia tahsisatları Vekâletimizce adi bütçeye nakledilmektedir.

5—Kanunun “10., uncu maddesine tevfikan Vilâyet hesabına tarhedilecek iki yevmiye miktarında verginin de varidat bütçesinde aynı fasla ayrı bir madde olarak derci ve mukabili tahsisatın Nafia vekâletinden gönderilen formüle terfikan masraf bütçesinin ikinci Nafia kısmına kaydı lâzımdır. Yol parasından başka cihetlere sarfiyat icrası gayri caiz bulunduğundan bu iki yevmiyenin dahi münhasıran “7.,inci maddenin “B., fıkrasında gösterilen mahalli yollara hasrı iktiza eder. Bedenî mükellefiyetin bütçede Nafianın formülü veçhile ayrıca iraesî muvafık görülmüştür.

6—Yol parasından % 1 Ziraat bankası aidatı kat'ı icap edip etmeyeceği derdesti tetkik bulunduğundan iş'ar ehre kadar Ziraat Bankası aidatının mevkuftutulması lâzımdır efendim.

Emniyeti umumiye

6-9 - 1929

Şube : 1

No: $\frac{129}{2772}$ f

İsmi ve hüviyeti aşağıda yazılı olan şahs tabiiyetimizden ıskat olunmuştur. Bir daha memleketimize girmesine müsaade olunmayacaktır. efendim.

İsmi ve babası	Cebrail Admo oğlu Maks Hanna
Doğum tarihi	1318
Memleketi	Mardin
Müseccel olduğu yer	Mardinin Şehidiye mahallesi 134 numaralı hane
Heyeti vekile karar tarihi	18/8/1928

Şube : 1No : $\frac{128}{2773}$

İsmi ve hüviyeti aşağıda yazılı eşhas tabiiyetimizden ıskat olunmuştur. Bir daha memleketimize girmesine müsaade olunmayacaktır efendim.

İsmi ve babası ismi. Ağup oğlu artin papasyan.

Doğum tarihi 1300-1298
Müseccel olduğu yer Kadıköy
Yeni tabiiyeti. Bulgar.
Iskatı sebebi. Resmi izin almadan tebdili tabiiyet
Memleketi İstanbul

7 – 9 1929

Şube : 1

No : $\frac{126}{2775}$

İsmi ze hüviyeti yazılı olan şahıs tabiiyetimizden iskat edilmiştir.
Bir daha memleketimize girmesine müsaade olunmayacaktır efendim.

İsmi ve babası ismi Abraham oğlu Murdahay namı
diğeri Yakup.
Doğum tarihi: 1305
Memleketi Adana
Müseccel olduğu yer Hakkari
Yeni tabiiyeti İran
Iskatı sebebi Resmi izin almadan tebdili tabiiyet
Heyeti vekile karar tarihi 29 / 9 / 1929

19 – 9 - 1929

Şube : 2

Hülasa
Ecnebi memleketlere giden
vatandaşlarımızın hakkında

Ecnebi memleketlere giden vatandaşlarımızın hüviyet

.....

cüzdalarıyla askerî vesikalarını yanlarında bulundurmadıkları için vize ve pasaport veya sair muamalatda müşkülata maruz kaldıkları rados konsolozluğumuzun iş'arına atfen hariciye vekâletinden bildirilmiştir. Sureti iş'ara nazaran badema ecnebi memleketlere gitmek üzere pasaport alacaklar mezkûr vesaiki yanlarında bulundurmaları luzumunun tefhimi tamimen tebliğ olunur efendim.

Zat isleri

21 -9- 1929

Hülâsa:

Mektupcu, Jandarma kumandanı ve sairenin hini tayinlerinde sorulan mütalealarda hakkında.

No: 3132

Vilâyet İdaresi Kanununun “11” inci maddesine tevfikân Mektupcu, Jandarma Kumandanı ve sairenin hini tayinlerinde sorulan mütalealara bazı Vilâyetlerden ruhu kanuna mugayir bir takım mütaleat dermiyan edildiği görülmektedir. Ezcümle bazı Vilâyetlere tayin edilecek meselâ mektupcunun kanuni evsafı haiz yahut sahibi iktidar ve ehliyet olduğu takdirde tayinleri muvafık olacağı yolunda mütaleat serdediyorlar,

Bu mütaleayı almaktan maksat gönderilecek zat ile teşriki mesaiyi salim bir cihet yahut o Vilâyete tayinde Vilâyetçe malûm herhangi bir mahzur mutasavver olup olmadığını öğrenmektir. Yoksa tayin edeceği memurların ehliyet ve liyakati, kanunî evsafı haiz olup olmadığını vekâlet bittabi takdireder. Bu daire de muamele ifası icap edeceği tamim olunur efendim.

Nüfus

Hülâsa:

Harp Malûlleri ile vefat etmiş bulunanların yetimleri hakkında.

No : 2704

Ahiren kabul buyrulan 8 Haziran 929 tarih ve 1485 numaralı kanun ahkâmının tatbiki zımmında harp malûllerde bunlardan 20 Mayıs 333 den itibaren vefat etmiş olanların yetimlerinin ve alelumum Şehit yetimlerinin tespiti için askerlik şubelerinden vaki olacak müracaatların nüfus memurları tarafından lâzım gelen muamelenin ifasile teahhura meydan bırakılmaması Müdafaa-i Milliye Vekâleti celilesinden ehemmiyeti mahsusa ile iş'ar buyrulmuştur, harp malullerinde bunların yetimlerinin miktarının tespiti için askerlik şubelerinden vaki olacak istilâmlara nüfus memurları tarafından derhal cevap verilmesi ve istenilecek kayıtların heman ihraç edilerek evrakların askerlik şubelerine iadesi ve bu gibi muamelelerin katiyyen teahhuruna meydan bırakılmaması hususunun temini tamimen ve ehemmiyetle reca olunur efendim

15-9-929

Hülâsa:

Nüfus muamelâtı hakkında:

No: 2705

1 — Doğum, ölüm ve yer değiştirme nüfus vukuatı il-

.....

mühaberlerinin mevcudu kalmadığından yeniden tabedilmektedir. Bu ilmühaberler tab'ı müteakip gönderilecektir.

2 — Merkez ve Mülhakatın ne miktar ilmühabere ihtiyacı varsa hakiki miktarını mübeyyin bir kıt'a cetvel tanzim ve irsal ediniz. Bu cetvel tanzim edilirken başka vilâyetlerin ihtiyacı da nazarı dikkate alınarak ana göre hakiki miktarını tespit ediniz ve ihtiyaçtan fazla ilmühaber talep etmeyiniz.

3 — Eski ve yeni yazı ile yazılmış ilmühaberler varsa bunlar tamamen sarf ve istimal edildikten sonra yeniden gönderilecek olan ilmühaberler kullanılacaktır. Bu ilmühaberlerin ziyanına kafiyen meydan verilmeyecektir.

Şimdiye kadar gönderilmiş ve gönderilecek olan ilmühaberlerin miktar ve nev'i Müdiriyeti umumiyede defteri mahsusuna kaydedilmektedir. Sene nihayetinde alman ve kaydedilen vukuat ile gönderilen ilmühaberlerin nev'i ve miktarı karşılaştırılacak ve irsal edilen ilmühaberlerle alınan vukuat miktarı mahsup edildikten sonra mevcut kalması lâzım gelen tadat neticesinde noksan zuhur ettiği takdirde bunlar nüfus nizamnamesinin (18) ci maddesi mucibince zayi edenlere tazmin ettirilecektir.

15-9-929

Hülâsa:

Nüfusa ait olanlarda nüfus müdür ve memurlarının verecekleri cevablara ait damga resimleri hakkında.

No : 2806

Nüfusa mütaallik davalardan dolayı nüfus müdür ve memurlarının verecekleri cevaplarla temyiz istidamelerinin damga resmile Harcı mehakim den muaf bulunduğu Adliye vekâleti Celilesinden cevaben bildirilmiştir, tamimen tebliğ; olunur efendim. 23 - 9 - 929

İskan

$\frac{9}{11}$ 9/1929

Hülâsa:

İskân muamelatı ve bakiyei
istihkak mazbataları
hakkında

No 80950/24 •

21 4 926 tarih ve 77536 tahrirâtı umumiyeye zeylidir.

1 — Mübadillerin yedlerine verilen bakiyei istihkak mazbatalarının hangi Vilâyetten emval alacaklarsa o vilâyete hitaben tahrirâtı mahsusaya rabtı.

2 — Mahalli müretteplerinde kendilerine verilecek mal olmadığı cihetle kısmen istihkaklarının nakledildiğinin mazbatalarda tavzih ve tasrihi.

3 — Bakiyei istihkak mazbatalarında mübadilin memleketinde metruk umum emvalinin nevi ve miktar ve kıymetleri gösterildikten sonra bunlardan musakkaf veya gayri musakkaf emvale karşı kendilerine ne gibi emval verildiğinin ve işbu emvalden ne miktar bakiyei istihkakları kaldığının ayrı ayrı gösterilerek muhtasar bir şekilde meselâ kıymet kıymetsiz tapudan şahadetnameye müstenit istihkakından şu kadar lira istihkakı olduğunun saraaten gösterilmesi.

4—Bakiyei istihkak mazbataları zirinin teffiz komisyonu azasının imzalarıyla tevsiki.

5 — Bu kabil bakiyei istihkak mazbataları için müselsel sıra numaraları muntezam ve sahifa faslı müşterekleri mühür-

.....

lü bir defter tutularak her mazbatanın aynen bu deftere kaydı.

6—Mahalli mürettebinde emval var ikin hiç bir mübadile mahalli aharda mal verilmesi için mazbata ita olunmaması.

7 — Bakîyei istihkak mazbataları mukabilinde verilecek emvalin doğrudan doğruya sahibi istihkak mübadiller namına itası.

8 — İstihkak mazbatalarındaki kıymet ve dönüm miktarlarının her halde hem rakam ve hemde hurufatla yazılması.

9 — Teffizi emvalda cinsiyete fevkalâde itina edilerek ancak cinsi cinsine verilecek mal bulunmadığı takdirde tebligatı mesbukamız dairesinde muamele ifası.

10 — İkinci defa tanzim olunan beyannameler üzerine Vekâletin muvafakati alınarak mahallerinde tahkikat yapıp neticesi alınmadan bir muamele yapılmaması.

11 — Balâde izah edilen mevada tevafuk etmiyen muamelelerin mahallenle bilmuhabere islâh ve ikmal ettirilmesi ve şimdiye kadar kaç mazbata ve mazbatalara mukabil ne kadar emval verildiğinin işaretile beraber kıymet ve nevi emvali gösteren birer cetvel tanzim ve irsali muktazidir.

12—Yukarda gösterildiği veçhile muamele ifasına fevkalâde itina edilmesi esbabının istikmalî ehemmiyetle rica olunur efendim.

12/9 /1929

Hülâsa:
Balkan harbini müteakip
Yunanistanı terk edenlerin
işgal edilmiş malları
hakkında

No 90009

Balkan harbini müteakip Yunanistanı terk ederek Türki-

.....

yeye gelmiş bulunan eşhasa ait olup Yunan hükümeti tarafından işğal edilmiş olan mallarının devairi aidesince tahsil olunan bedelatı icraiyele yekûnunun tesbitine lüzumu görüldüğünden alakadaranın bu babta vaki olacak iddialarını mümkün mertebe tevsik ederek hey'eti mürahasaya acilen müracaatlarının temini muhtelit mübadele Komisyonu Türk hey'eti mürahasası riyasetinden iş'ar ve keyfiyet tamamen Vilâyata tebliğ edilmiştir.

Keyfiyetin serian mahallî gazetalar ve sair vesait ile alakadaranın semi ittilalarına isalile bir an evvel müracaatlarının temin ettirilmesi rica olunur efendim.

14-9-1929

Hülâsa:

İskân memurlarının sıhhiye memurlariyle teması hakkında:

No 90011

Vilâyatta iskân edilecek muhacirlerin iskân memurlarının mahallî sıhhiye memurlariyle temas ederek emri iskânlarının icrası sıhhat ve İçtimaî muavenet vekâletinden iş'ar olunmuş ve keyfiyet icabedenlere tebliğ edilmiştir.

Oracada olvechile muamele ifası tamamen tebliğ olunur efendim.

25-9-1929

Hülâsa:

928-929 senesi kadrosunda memuriyetleri lâğvedilen iskân memurları hakkında:

928 ve 929 senesi kadrosunda memuriyetleri lâğvedile-

rek halen açıktaki bulunan iskân memurlarının isim ve unvanı memuriyetleriyle miktarı maaşlarını ve elyevm mukîm buldukları mahalleri gösterir bir kıt'a cetvel leffen gönderilmiştir. Hakkı tayinleri Vilâyetinize ait olan Mülkiye memurluklarından işbu üstada irae olunan maaşlara muadil vaki olacak her hangi bir münhalâta bu memurlar tayin ve terfih edilmedikçe hariçten memur alınmaması ve tayin edilenlerin açık maaşları kat edilmek üzere derhal merkeze malûmat itası tamimden tebliğ olunur efendim.

Maaşı aslisi a	Memuriyeti	unvanı	ismi	Elyem bulunduğu Mahal
12	İstanbul sevk işe	k.	Burhanettin	B. İstanbul
12	“İskan istatistik	k.	Kasım	B. “
30	Samsun sevk işe	m.	Numan	E. Samsun
25	Bursa “ “	m.	Emin	B. Bursa
12	“ İskan istatistik	k.	Halil Recai	B. “
12	Adana İskan ve istatistik	k.	Mehmet	E. Adana
25	“ sevk ve işe	m.	Mehmet Ali	B. “
20	Fekesaimbeyli İskan	m.	İsmail Hakkı	B. “
40	Kocaeli İskan Müdürü		Şevket	B. İstanbul
15	Geyve İskan	m.	İbrahim	B. Kocaeli
15	Gebze İskan	m.	Rifat	B. “
20	Keşan İskan	m.	Nafi	B. Edirne
15	Havsa İskan	m.	Recep	E. “
13	Niksar İskan	m.	Mustafa	E. Tokat
15	Vize “	m.	Eşref	B. Kırklareli
15	Hayrabolu İskan	m.	Osman Nuri	E. Kırklareli
15	Zara İskan	m.	Halit	B. Sivas
20	Erdek İskan	m.	İsmail Hakkı	B. Balıkesir
20	Su Şehri İskan	m.	Hami	B. “
Şebinkarahisar				
10	Silivri İskan	k.	Mimnaz	B. İstanbul
12	Bakır köy İskan	k.	Recep	E. İstanbul

Dahiliye teftiř heyetinin kadar mesaisini

Tahkikat Fezlekesi Adet	Tahkikat Raporu Adet	Teftiř Layihası Adet	Lüzumu muhakemesi talep olunan Me'murin. Adet	Men'i muhakemesi talep olunan memurin Adet
13	3	5	34	20
20	8	7	58	10
13	11	13	42	23
12	17	17	34	0
11	12	9	17	8
6	8	7	34	4
16	6	8	20	10
91	65	66	239	75

Marttan Eylül nihayetine gösterir cetvel

Ademi mes'uliyeti talep olunan memurun Adet	Tahkikat dolayısıyla işten el çektirilen Me'murin	Mahrem tezkiye varakaları Adet	Mülahazat
0	3	0	Mart Ayı Zarfında
1	2	0	Nisan » “
5	4	0	Mayıs “
4	2	4	Haziran “
10	2	0	Temmuz “
0	2	0	Ağustos »
17	0	0	Eylül “
37	15	4	Yekûn.

.....

Gayrı resmî kısım

Mahallî İşler — Tarihi Tekâmülleri

1

Milletlerin Kendi Mukadderatını Bizzat idareye ehloodukları hakkındaki İçtimaî Nazariyenin En Ziyade tatbik sahasında bulunduğu bu asırda, İntihap salâhiyetini haiz Millet efradı tarafından Millî iradenin, maşeri arzusunun izharı ile, milletin niyabet, temsil ve vekâlet sıhhatini cami meclisler teşekkül etmektedir.

Milletler tarafından Bizzat idare ve icrayı hükümet, yani umum Devlet vazifelerinin Millet efradınca Doğrudan doğruya ifası çok müşkül olduğundan bu günkü İçtimaî teşekküllerin bir çoklarında Niyabi Hükümet (Gouvernement representatif) usulünü görüyoruz. Vakia eski Yunan ve Roma Kavimlerinin siyasi ve teşriî hayatlarında ehalinin bilavasita kanun vaz'ına iştirak ettiği vakidir. Eskidenberi İsviçre kantonlarında dahi bu şekillere tesadüf edilmiştir. Kadîm Yunan şehirlerinde kanun vaz'ından mada, icra salâhiyetleri adli ve İdarî vazifeler ehali tarafından tayin olunan memurlara verilmişti. Yalnız Romalılarda Adli işlerin Cezaî Kısımlarından bazıları uzun- müddet Doğrudan doğruya Ehali tarafından ifa edilmişti.

Mahallî işlerin Mahalline bırakılması taraftarı olanların Fikrincede kadîm Yunan ve Roma şehirlerinde bu sistemde görülen işler, bu gününkü mahallî işlerle kıyas edilerek, Mahallî salâhiyetlerin ifrat derecede tevsiî dermiyan edilmektedir.

Fakat Őimdiki mahallî iŐlere ait vazifelerin icra sureti ile mazideki Őekilleri arasında bųyųk farklar vardır.

Mazide Site (Cite) denilen Őehirler ve mntakaları içindeki halkın (belde hukuku) Zemanımızın Devlet ve hųkųmet hukuku mahiyetinde idi. Harp İlânı, Sulh akti, Vatan Mųdafaası, İttifak Akdi gibi asrımızdaki Mųstekil Millet ve Hųkųmetlerin aini riŐeŐ haizdiler, Bunlar, erazisi, Milleti, Kanunları ve siyasi Őalahiyetleriyle kųçük Hųkųmetler Őeklinde idi;

Filhakika insanların bir arada toplu olarak yaŐamaŐa baŐladıkları ilk gųnlerde yaptıkları ilk Cemiyet, Belediye Cemiyetidi, Bu Cemiyet Aynı zamanda, bu Gųnkų manasile bir devletti. Kadım Yunanlıların Polis, Romalıların ve Fransızların Site Dedikleri Őekil ilk Belediye ve ilk Devlettir; Devlet kudreti çok, Belediye Nųfuzu az; Bazen Makus, Bunlar memzuc ve Muhtelit, bir devlet ve ya bir belediye, bu, ilk tabii ve İçtimaî teŐekkųldųr, kanun ile vucut verilmiŐ suni bir Uzviyeti i timaie deŐildir. Polis, Site, Monisip ve Kommun Őekillerde muhtelif devirler geçiren Mahalli idareler, tarihi tahavųller ve inkılaplar arasında mevcudiyetlerini bihakkın muhafaza edememiŐler ve nihayet Őalahiyetlerini İdarî merkeziet usulų içinde kısmen gaip eylemiŐler ve ekseriyetle tamamen merkezlere baŐlanmıŐlardır.

Asrıhazırda, Hukukî ve İçtimaî manasile mahalli idarelerden maksat, ademi merkeziet, ve daha zayıf bir ifade ve merkeziet ile ademi merkeziet arasında bir usulų idare mahiyetinde ifade edilebilen tevsi mezuniyet nazariyesile Mahalline birakılan Vazifeler ve bunların sureti tedviridir.

Mazideki teŐekkųllerle bu gųnkųler arasındaki fark pek barizdir.

Eski mahalli idereler, Kanunun kendilerini kabul ve tastikinden evvel mevcut idi. Őimdikiler, merkeziet usulųnde devletin yedi kudretinde tuttuŐu Őalahiyetlerden bir kısmının Devlet vezaifinin fevkalade  oŐalmıŐ olması ve ehalinin

İçtimaî Rüşte malik olduğunun kabul ve tastiki gibi sebeplerle merkezden mülhakata devr edilmiş olmasından dolayı mevcutturlar. Yani mazidekiler kendiliklerinden var olmuşlardı, bu Günküler merkezin müsamahasile ve müsadese ile ihdas edilmişlerdir, bununla beraber bir çok yerlerde bu ihdaslar O kadar kökleşmiş ve yerleşmiştir ki fesih ve ilgaları hiç bir veçhile varit olamaz.

İçtimai inkılaplar, İbtimai tabiatlarda bizatihi mevcut olan bu esasları tekrar canlandırmış ve milletlerde bunları vasi veya dar mikyasta derece derece tatbik etmişler ve etmekte bulunmuşlardır. Çünkü hali hazır idare usulunda hiç bi devlet mahalli idare teşkilâtından azade kalamaz ve bu idarelerin yaptıkları işleri bizzat yapamaz.

Bu idare usulünde, Milletın heyeti umumiyesine ait olmayan ve Muayyen bir daire içinde insanların doğrudan doğruya kendi ihtiyaçlarına taalluk eden menfaatlerin idaresi O idare dahilindeki insanlara bırakılır. Bunun neticesi olarak bu gibi işler O kısım halkın reyile intihap edilmiş meclisler ve Mahallî memurlar tarafından yapılır.

Devlete ait işlerle Ademi merkezîyet ve tevsii mezuniyet usulünde idare olunan mıntıkalarda Mahallerince görülecek Vazifeleri birbirinden ayrılmalıdır, Fakat bunların hududu ekseriyetle yekdiğerine karışır. Mamafi Devlet Vahdeti, siyasi teşekküllerin hedefidir, bu vahdeti sarsabilecek salahiyyetler mahallî idarelere bırakılamaz. Bunun için Mahallî idareler ve yaptıkları işler devletçe kontrol edilir.

Devlet Nüfuzunun Mahallî idareleri mürakabesi altında bulundurması idare hukuku, Amme hukuku nazariyelerine uygun isede bu teftişin müdahale mahiyetini alması muvafık değildir.

Çünkü devlet nüfuzile icra ve tatbik edilecek ahkâm ayrı, mahallî salahiyyetlerle görülecek işlerin ayrı bulunması mahallî idarelerin devlet vezâifine müdahale edememesine

nasıl müstelzim ise bilmukabele devletin de mahallî işlere müdahale edecek vaziyet almamasını muciptir; Gerçi bu iki salahiyetin mahallî tatbik ve ceryanı Aynı İçtimaî saha olabilir. Yani bir Mıntıka dahilinde devlet icrayı adalet ederken yahut asayışı temine çalışırken aynı saha üzerinde de Mahallî idareler kendi işleriyle Meşgul olabilirler; saha da iştirak, müdahale mahiyetinde değildir. Tefrik olunan işin nev ve cinsinde aynı iştiraki tatbıkta kalkışmak müdahaledir.

Bazı vezaif de vardır ki sistemi itibarile iştirake mani yoktur. Ve bu iştirak müdahale manasına değildir.

Bununla beraber, Âmme hizmetlerde, Mahallî idarelerin hâssa hizmetlerini bihakkın tasnif müşküldür. Fakat muhtelif memleketlerde tesbit edilmiş esaslar vardır. En tabii bir tasnif olarak Devlet Âmme işlerinin başında umumî menfaat ve millî hizmetler gelir, devlet hududu haricine ait vazifeler, muhtelif devletlerle siyasî münasebetler, vatan müdafaası, hudutların muhafazası, adaletin tevzii, vergi tarh ve cibayeti asayışın temini gibi işler devlete aittir. Esasen cebretmek kudreti ancak devlete mahsustur. Devlet, Vekâlet ve temsil (Mandat a representation) nazariyesine istinaden bu hukuku haiz ve bu vezaifle mükelleftir. Çünkü, mahiyeti icabi olarak devletin siyasi kuvveti vardır. Bu kuvvet, kayıtsız ve şartsız emir ve nehi salahiyeti verir bu emir ve nebileri adaletle haktan başka hiç bir nüfuz takyit edemez. Devletin emrini infaz için cebir ve tazyik edecek maddi kuvvetide vardır, emir, devlet namına isdar ve devlet iradesini izhara ve amirlik sıfatını istimale memur kimseler tarafından Fiilen infaz olunur. Fakat bu kuvvetin İstimali kanun ile tanzim edilmiştir,

Mahallî idarelere ait işlerde bu şekilde emir ve icra lâzım gelirse bu vazife, Devlet namına, emir ve nehi salahiyetini kanunen haiz makamlarca ifa olunur. Mahallî idarelerin devlete müzaf mahiyette resen emir ve tenfizi emre hakları yoktur.

.....

Bu idarelerin vazifeleride, Hususî hizmetler ve mahallî menfaatlere ait işlerdir, bunlarda nafia, Ziraat, Ticaret işleri ve sıhhi vezaif ve emsalidir. Bazı işlerde Muhtelit olarak görülmektedir, ki yol işleri, Maarif hizmetleri İçtimaî muavenet bunlar arasındadır.

Mahallî idareler namı altındaki içtimaî teşekküllerin başında hükmi şahsiyeti haiz Vilayet hususî idareleri gelir.

Bu idareler gelecek nüshada tetkik edilecektir.

K. Naci

**Muhtelif memleketlerin idarei
merkeziye teşkilâtı**

**Belçikanın Dahiliye nezareti
dahilî nizamnamesi**

(Başlanğıcı 17 Numaralı nüshada)

Dördüncü fasıl

Kalem mesaisi

Madde: 15 — Hariçle olan muhaber evrakı, nazırın kabinesinde açılır, bu evraka, nazırın kabinesinde vurut tarihini müş'ir bir damga vurulur ve badehu alâkadar dairelerin amirlerine tevzi edilir.

Taahhütlü veya sigortalı zarflar ve para irsalâtı, hususi bir deftere kaydedilir. Bunların dairelerce tesellümü, defter üzerine salâhiyettar memurun imzası atılmak suretile yapılır.

Tevziatta hata vukuu takdirinde, daire amirleri kendilerine taalluk etmeyen evrakı derhal nazırın kabinesine gönderirler.

Madde: 16 — Daire amirleri, salahiyetleri dahilinde olup teşrii meclislerin mesaisi esnasında mevzuu bahis olacak olan işler itibarile haizi ehemmiyet görülen mesaili bila te –

.....

ahhür nazıra bildirirler. Daire amiri, nazırların, teşrii meclisler azası tarafından irat edilen tahriri suallere cevap verebilmeleri için, vakit ve zamanile lazım gelen vesaikle mücehhez bulunmalarına dikkat ederler.

Madde: 17 — Daire amirleri hariçle olan her muhabere evrakının vurudunda kaydedilmesine ve kayıt tarihi ile beraber dosya sıra numarasının işaret edilmesine dikkat ederler.

Amirler, mesaiyi memurlar ve müstahdimler arasında kendi emirleri tahtında taksim ederler ve bu mesainin süratle icrasını temin ederler.

İstilam veya malûmat itasına ait talepler ve umumiyetle cevapsız kalan muhaberat, aksine talimat verilmiş olmadıkça en geç bir ay nihayetinde tekit olunurlar.

Madde: 18 — Kararnamelerin ve telgrafların müsveddelerinde, Numarası kararın mevzuu, müsevvidin ismi ve tesvit tarihi münderiç bulunur.

Karar projesi, devletçe para sarfını mustelzim ise, müsevvit, bu masrafın tediyeye edileceği tahsisatın hal ve vaziyetini de işaret edecektir.

Bu memur, tamimlerde ve telgraflarda nezaretin (bülleten) inde münteşir veseikten bahis edilmiş olduğu takdirde bunların cilt, kısım ve say asınında zikir ve ilân edecektir .

Madde: 19 — Nazırın kabinesinden yazılanlardan maada kararname ve telgraf projeleri, müstacel ahval hariç olmak üzere nazıra, kâtibi umumî (müsteşar) tarafından takdim edilir, kâtibi umumî bunları vize eder ve icap ederse mü- taleatında ilâve eder. Kâtibi umumî, nazıra takdim edeceği işlerin dosyasını tamamlamak için lüzum görüldükçe, dairelerden malûmat taleper.

Madde: 20 — (Monitör) de aynen veya hulasaten

neşredilecek karnamei kralı projeleri nazıra iki lisan üzere yazılmış olarak verilir, Karnamei kralı projeleri mümkün olduğu derecede müctemi olacaktır.

Madde: 21 —(Lüzumsuzdur)

Madde: 22 —(Lüzumsuzdur)

Madde: 23 — Müsveddeler, yazıla, denildikten sonra doğrudan doğruya, veya kâtibi umumi (müsteşar) 16 nci maddede muharrer veçhile mütaleatını ilave etmiş ise kâtibi umumî vesitasile ah olduğu daireye iade edilirler, yalnız şevki fark etmeyen telegraf müsveddeleri, yazıla, denilmeden evel tebyize gönderilirler.

Madde: 24 = İrsalat amiri, sevk edilen evrakı ihtimamla mukabele eder ve mukabele edildiğini de işaret eyler.

Evrak, ancak istisnaî olarak ve kâtibi umuminin müsadesi üzerine kullanılabilir.

Evrakın imzadan avdetinde irsalât kalemi bütün evrakın imzalanıp imzalanmadığını, melfufatın mevcut olup olmadığını ve evrakta bazı ilaveler ve tashihat yapıp yapılmadığını ihtimamla tetkik eder.

Bunu müteakip muharrerata tarih vazedilerek, sadire defterine ihtimamla zarflandıktan sonra sevk edilir.

Madde : 25—Müstacel evrak tasvibe, irsalât kalemine, ve imzaya kırmızı renkli portföyler deruninde gönderilir.

Bu kabil evrak sairlerine takdimen tetkik olunur.

Bir karnamei kiralinin tasvibi neşri itibarile bir mühleti kanuniyeyi haiz olması hasebile, müstacel, hususî bir mahiyet iktisap ettiği takdirde bu müstaceliyet, alâkadar daire tarafından kabineye bildirilir ve karname projesi ile birlikte bila- teahhür saraya gönderilen bir bülleten ile kiralın kabinesinin nazarı dikkati celbedilir.

Madde:26—Müsveddeler, irsalâtın imzasından sonra, tebyiz edenin imzasını havi olarak derhal alakadar dairelere

.....

iade olunurlar. Kararnamei kıralı müsveddeleri, asıllarının iadesine kadar kabinede alıkonulurlar. Kararnameler saraydan gelince üzerinde, tarihinin açık bırakılması muharrer olmadığı takdirde tarihleri aşmaları üzerine ve müsveddeye işaret olunur ve badehu dairelere sevk edilir.

Madde : 27 — Daire amirleri kuyudatın tanzimine, evrakın ve dosyelerin tasnifine ve evrakın muhafazasına nezaret ederler.

Aynı zamanda dairelerine müteallik kararnamei kıralileri ve nezaret kararnamelerini devir devir ciltletir, ve bu ciltlere bunların zaman itibarile sureti teselsülünü gösterir bir cetvel raptederler.

Madde : 28 — Muhabere evrakına ve müsveddatın kenarına derkenar şeklinde hiç bir nokta ilave edilemez. Yalnız bazı işlerin sureti takibi hakkındaki talimatlar müstesnadır. Bir karar projesini teyiden yazılacak mütemmim izahat ayrı kâğıtlara yazılmak lazımdır.

(Müstacel, şahsi, mahrem) gibi işaretler müsveddelerin kenarına yazılır ve bu işaretler suretlere, ancak mürekkeple yazıldıkları zaman konulur.

Madde : 29 — (Monitör) de neşredilecek her nevi vesaiğin matbaa müsveddeleri zirindeki formülü ihtiva edecektir.

(Monitör), de tabı edilebilir.

Brüksel (tarih)

Kâtibi umumî (Müsteşar)

görülmüştür:

Kabine şefi (kalemi mahsus müdürü)

Eğer matbaa müsveddesi bahis olduğu kararın aslı ile bir arada değilse, kararın asıl yerine zirdeki formül konulur ve daire amirinin zati imzası ile mumzi bulunur.

(Aslına mutabıktır.)

Brüksel (tarih)

Daire amiri

.....

Madde:30— Resmî devlet telgrafları keşidesi hakkı müsteşara, müdürü umumilere, kalemî mahsus müdürüne ve müdürlere münhasırdır.

Madde: 31 — Posta parasından istisna için resmî daire mühürü ancak resmî muhaberatı havi zarflar üzerine konulabilir.

Bu zarflar, daireye taalluk etmiyen hiç bir mektup, tezkere ve eşyayı ihtiva edemez. Bu zarflar mürsil ile mürsil ileyh arasında icrasına rağmen müsade edilen münasebatın netayici zaruriyesi olmayan resmî evrakı da ihtiva edemez.

Madde: 32 — İdarî muhaberat, irsalât kalemî amirine açık olarak tevdi edileceklerdir. Bununla beraber devair amirleri tarafından yazılan mektuplar kapalı zarflara konulabilirler. Fakat zarfların bir köşesinde (Daireye aittir) cümlesile daire amirinin imzası bulunması lâzımdır.

Madde: 33 — İstisnaen, nazına başka türlü emir vermiş olması hali hariç olmak üzere akşamın saat yedisinden sonra kalemlerde her nevi fevkalade mesai memnudur.

Akşamın saat sekizinden sonra çalışmak müsaadesi müsteşardan istenilir. Bu taleplerde, çalışacak memurların isimleri, çalışılacak mahaller, ve işin takribi olarak müddeti devamı tasrih edilir. Bu suretle verilen müsaadattan mutemetlige de malûmat verilir. Saat yediden sonra çıkacak memurlar () sokağı tarafından çıkacaklar ve çıkdıklarını kapıcıya bildireceklerdir.

Bu şekildeki mesai hitam bulur bulmaz derhal müsteşara malûmat verilir.

Madde:34— Akşamleyin, kalemlerin kapandığı vakitten sonra, nezaret dahilinde sigara içmek sureti katiyede memnudur. Hilafına hareket edenler inzibatî cezalara mahkûm edilirler.

Beşinci fasıl

Madde: 35 — Zirdeki istisnalar hari; olmak üzere kararları nazır bizzat ittihaz eder ve İdarî evrakı imza eder.

Madde : 36 — Müsteşar, tahlifleri icra ve zirdeki hususat hakkında nazır namına ittihazı karara salâhiyettardır.

(1) Daire amirleri hariç olmak üzere memurlara ve dairei merkeziye mensuplarına verilecek izinler.

(2) Kararnamei kiralı ile naspedilen memurlardan maada memurine verilecek inzibati cezalar (tenzili sınıf ve rütbe, gayrı faale çıkarmak, azil, işten el çekdirmek hariçtir.)

(3) Levazım masrafının tediyesi için gelen faturalarla beyannamelerin tasdiki.

Bu salâhiyet, memurlara veya nezaretin idarei merkeziyesi mensuplarına, fevkalâde mesai dolayisile verilecek tazminata şamil olamaz.

Madde: 37 — Müsteşar ve daire amirleri kendi vazife ve salâhiyetleri dahilindeki mesailden zirdekiler hakkında nazır namına ittihazı karar edebilirler.

(1) Nezarete merbut daire amirlerine ve müstahdemlerine verilecek izinler (Vilâyet valileri, arondisman komiserleri (kaymakamlar) ve müessisat reisleri hariçtir.) ve bunların yerlerine muvakkaten diğerlerinin tayinine ait tedabir.

(2) Levazım tediyaî için getirilen faturâ ve beyannamelerin tastiki: (A) evelce bir mukaveleye veya kiralın veyahut nezaretin bir emrine müstenit olmak şartile, derecesi ne olursa olsun her nevi malzeme ve ya, hizmet mukabili tediya; (B) Bir mukaveleye kralın veya nezaretin veyahut emrine ihtiyaç mesmetmeyen bin franktan dun her nevi tediya .

.....

Bu salâhiyet, fevkalâde mesai sebebile memurlara veya müstahdimlere verilecek tazminata şamil olamaz.

(3) Nezarete mensup bütçe ve hesaplarının tastiki.

(4) Devaire ve müessisatı umumiyeye ait harita ve kitapların tevzii

(5) Nezaretin umuru sıhhiye kısmında sıhhat işleri için 20000 franktan dun muavenet talepleri.

Madde: 38 — Müsteşar zildeki hususatta nazır namına imza vaz'ına salâhiyettardır.

(1) İdareye lâzım olan münakaşa ilânları.

(2) Levazim bonoları.

(3) Maaş bordroları.

(4) Maliye Nezaretine ve divanı muhasebata gönderilecek muharrerat.

(5) 29 ncu madde mucibince nazır kabinesi şefinin vizesi alındıktan sonra (monitör) de intişar edecek yazılar.

Müsteşar bunlardan maada muhtelif jüri heyetleri tarafından verilen diploma ve şahadetnameleride vize eder. Ve nezaretin mahzeni evrakına ait bütün evrakın suretlerini tasdik ve ita eyler.

Madde: 39 — Müsteşar ve daire amirleri kendi salâhiyetleri dahilindeki işlerden zirdeki hususata nazır namına vaz'ı imza ederler.

(1) Maaş bordroları da dahil olmak üzere tediye emirleri tediye emirlerinde imza salâhiyeti nezaretin bütün devairi için, aynı zamanda muhasebei umumiye ve tekaüt dairesi amirine dahi aittir.

(2) Alelâde tahkikat ve tetkikata taalluk eden muhabere evrakı, malûmat talepleri, istihbarat işleri, tekitler, kabine şefi, kabina mahzeni evrakına ait evrakın suretlerini tasdik ve ita eyler. Bu salâhiyet nezarete mensup encümen ve heyetlerin mütalâalarının istifsarı hususatına şamil değildir.

Altıncı fasıl

Muhasebe

Madde: 40 — Her daire amiri kendisine taalluk eden masraf evrakını tetkik ettirir ve dairesine ait tahsisattan mahsubunu icra ettirir.

Mahsuba gidecek her evrak mürakibin imzasını havi olmak lâzımdır.

Madde: 41 — Daire amirleri tarafından tanzim ve vize edilen ita talepleri muhasebei umumiye dairesine gönderilir. Ve orada tekrar tetkik ve mahsup defterde defteri kebire, yevmiye defterine kaydedildikten sonra divanı muhasebata sevk olunur. Tediye emirleri diveni muhasebatça viza ve Maliye Nezaretince bordroya rappedildikten sonra baladaki defterlere kaydedilerek muhasebei umumiye idaresince daire amirleri tarafından alâkadar kimselere tevdi olunur. Münakale amirleri vize edilip bordroya rappedildikten sonra nezaretçe kaydedilerek çek ve münakalei hisabiye dairesine tevdi olunur.

Madde: 42— Daire amirleri muhtelit bir mahiyet arzeden bütçe muhasasestından ve bilhassa memurin harcirahı ve yevmiyesi masarifi gayri melhuza fasıllarından yapılacak sarfiyatta müsteşar ile tevafuku efkâr hasıl etmeksizin hiç bir mahsup yapılamaz. Bu hususta ihtilaf hasıl olduğu taktirde ittehası karar hakkı nazıra aittir.

Madde: 43— Her dairede bir sarfiyat, birde taahhüdat ve mahsubat defteri tutulur.

Madde: 44— Mukavele projeleri ve mukavele makamına kaim nezaret telgrafları müsteşara takdim edilir, müsteşar da bunları nazıra arz eder.

Yedinci fasıl

Bina ve malzeme

Madde: 45 — Müsteşar, amirlerinin mütalaasını aldıktan sonra, nazır tarafından tasvip edilmek suretile her dairenin işgal edeceği mahalleri tayin ve irae eyler. Daire amirleri, emirleri altındaki memurların yerleşmelerini tanzim ederler.

Madde: 46— Daire işleri hariç olmak üzere, memurun telefon aletlerini kullanamazlar. Memurlar hususi bir müsaade almaksızın, sair telefon şubelerile irtibat tesisi için de bu aletleri istimalden memnurdurlar.

Madde: 47— Merkezi dairenin kalem malzemesi de şunları ihtiva eder:

- 1 — Kalem mubilyesi.
- 2 — Malem kırtasiyesi, Kâğat ve evrakı matbua.
- 3 — Levazım bütçesinden tedarik edilen haritalar,kitaplar.
- 4 — Tathirat malzemesi.
- 5 — Tenvir ve teshin malzemesi.

Madde : 48 — Levazım dairesi müsteşara merbuttur.

Madde ; 49 — Siparişler koçanlı bir defterden çıkarılan bonolarla yapılır ve bu bonolar müsteşarlık dairesini idare eden memur tarafından vize edilir. Eğer tedarik edilecek şey, kitap ise, talep edilen memur veya daireye teslim edilmeden evvel üzerine nazırın imza damgası konulur.

Madde : 50 — Bonolar malzemenin tevdiî anında, malzemeyi tesellüme memur olan memura imza ettirilir. Teslimat yapılırken, talebe muvafakati, koçan üzerine memur tarafından imza ile tasdik olunur. Bonolar, bundan maada

.....

hisabatın ruiyet ve tasfiyesinde, evrakı müsbite makamında kullanılır. Bonolar, müteahhidin beyannamesine mutabık olmadıkça hiç bir hesap tesviye edilemez.

Madde: 51 — Müsteşarın vizesinden geçirilmeyen hiç bir sipariş idare tarafından tanınmaz.

Madde : 52 — Nezarete mensup memur, müstahdem hiç bir fert, ne bilvasıta ve nede bila vasıta idare hesabına yapılacak mübayaata iştirak edemezler.

Madde: 53 — Kalemlerin bütün mobilyalarının bir demirbaş defteri tutulur. Ve bu defter müsteşarlıkta muhafaza edilir. Mobilyanın hüsnü muhafazası hususi bir talimatname ile tayin edilir.

Madde: 54 — Mobilyaya ait her nevi talepler, her memur için ayrı bir bono ile olmak suretile, dairelerin amirleri tarafından müsteşara arz edilir. Bu suretle alınan eşyanın tesliminden sonra, talepler daire amirleri tarafından imza edilir ve bu evrak ile demirbaş defteri kontrol edilir.

Madde : 55 — Eşyanın, memurların hatası yüzünden harap olduğu tahakkuk ederse alâkadar memur mesul edilir ve icabında bedeli maaşından katedilir;

Madde : 56 — Tipograf işleri ve kâğıt için idarei merkeziye, evrakı matbua merkez dairesine müracaat eder.

Madde : 57 — Kırtasiye müsteşarlık dairesi idare memurunun nezareti altında depo edilir. Mesulu mutemettir.

Madde : 58 — Her dairede memurine teslim edilen malzemenin ayrıca defterleri tutulur. Ve her memur için ayrı bir bono yapılır.

Madde : 59 — Daire amirleri kendileri tarafından imza edilmiş olan levazım bonolarını müsteşara takdim ederler. Bonolarda, bu malzemenin hangi memura ait olacağı zikr edilmek icap eder. İtasına müsaade olunan levazım, her ayın ilk ve üçüncü perşembe günleri, saat 10-12 arasında

tevzi edilir. Eğer perşembe bir tatil günü ise birgün evel yapılır. Bu zamanların haricinde malzeme itası, ancak, bazı malzemenin müstacelen itası lüzumunun daire amiri tarafından tahriren bildirilmesi suretile kabildir. Odacılar, ve hademeler, malzemeyi teslm ederek o malzemeyi ait olduğu memura tevdi eylerler. Her memur aldığı malzemeye ait bonoyu usulu dahilinde imza ederek teslimatın vukuu gününde müsteşara iade etmeğe mecburdur.

Madde: 60 — Kalem malzeme ve kırtasiye memurları tarafından güzelce muhafaza edilmek icabeder. Memurlar müsteşarın hususî bir emri olmaksızın, bu malzemeyi ma vezalehinin gayrı da istimal edemezler.

Madde: 61 — Tenvir ve teshin, ve tatlı irat vesaitinin depo edilmesi ve tevzii mutemedin nezareti altında yapılır. Bu malzemenin veya eşyanın muhafazasına memur kimseler kendilerine tevdi edilen şeyler hakkında mutemede hesap vermeğe mecburdurlar. Ve usuli dairesinde tesbit edilecek her nevi ziya ve ihtilastan mesuldurlar.

Madde : 62 — Merkez kütüphanesi idaresi bir talimatnameye tabidir.

Sekizinci fasıl

Odacı ve müvezziler

Madde : 63 — Nazır kabinesine merbut olan odacı ve müvezzileri kendisi tefrik eder. Müsteşar, daire müdürlerinin mütalaasını aldıktan sonra sair odacı ve müvezzileri kalemlerin koridorlarına taksim eder. Aynı zamanda birkaç idareye ait olan koridorlarda odacılar ve müvezziler yekdiğerinin yerlerine ifayı hizmete mecburdurlar. Kalemlerin methalindeki koridorda bulunan odacılar, nezaretin umumî methalini daimi bir nezöret altında bulundurulur.

Madde: 64 — Odacılar ve müvezziler bilhassa zirde vezaif ile mükelleftirler:

(1) Kalemlere girmek isteyen kimselere izahat vermek ve bilhassa delâlet etmek.

(2) Kalemlere dosyeleri, cüzdanları, paketleri, kitapları vesaireyi derhal götürmek. Bu kabil resmî dosye ve saireyi velev bir an için olsun kendi buldukları yerlere bırakmaları veya münderecatına vukuf peyda etmeleri şiddetle memnudur;

(3) Kalorifer olmayan yerlerde sobaları yakmak, temizlemek ve vazifelerinden ayrılmalarından evel ateşleri, yangın tehlikesi varit olmayacak bir hale getirmek.

(a) Emirleri altında buldukları memurların verecekleri İdarî hizmetleri görmek.

Madde : 65 — Aynı koridora mensup bir kaç odacı veya müvezzi bulunursa, kідemsizleri, derece itibarile kідemlilerinin emri altında bulunurlar.

.....

Madde: 66—İzin alan hademe ve müvezzi,kendi hizmetini görmek üzere, arkadaşları arasında birisini İrza etmeğe mecburdur.

Madde : 67 — Odacı ve müvezziler vazifelerin, gayret, nezaket ve tam bir kütumiyet ile görmeğe mecburdurlar. Kıyafetleri daima temiz olmak lâzımdır. Halk ile emaslarında daima ayakta durmağa mecbur oldukları gibi her nevi hediye ve bahşışı da kabul etmeleri memnudur, vazife saat- ları esnasında sigara içmeleri de memnudur.

Madde : 68 — Kalemlerin hizmetine memur odacılar ve müvezziler, hidematın icabına göre, beşinci madde de zikr edilen saatlarda nezarete bulunmağa mecburdurlar. Koridorlu boş bırakmamak şartile, öğlevakti azami bir buçuk saat daireden ayrılabilirler. Bunun için de aynı koridora mensup odacılar, gaybubetleri zamanında yekdiglerinin hidematını görmek için aralarında bir anlaşma yaparlar. Müsteşarlığa izin için, vaki her müracaatta bu suretle bir anlaşma yapıldığı zikredilmek lâzımdır.

.....

Ankara hukuk fakültesi hukuku idare profesörü Mustafa Şeref beyefendinin hukukun birinci sınıfına okuttuğu (İdare) derslerinden bir parça:

Vilâyetler

Bundan evvelki dersimizde devlete tevdi edilen hizmetlerin, umumî amme hizmetlerinin işlemlerini başarmak için devlet merkezinde vücade getirilmiş olan idari teşkilâtın ve bu teşkilâtın otoritelerinden ve merkezdeki ajanlarından bahs ettim. Hükümeti merkeziyenin teşkilâtı, amme hizmetlerinin işlemleri için ilk hızını verir, onu harekete getirir. Fakat bu harekete getirme böyle bir hız ve ibtidai hareket verme hizmetlerin devamlı surette işlemlerini temin için kâfi değildir.

Türkiye gibi hududu geniş olan her memlekette İdarî teşkilât vücade getirmek zaruridir. Bunun içindir ki devlet hizmetlerine vekâlet teşkilâtından hariç olarak taşrada temini için bir çok ajanlar memleketin her tarafına serpilmiştir.

Bunlar teknik iktidarı haiz kimselerdir, hizmetlere ait kararları ifâ ederler kanun ve nizamnamelere tevfikan yahut mafeklerinden aldıkları talimat ve muayyen emre tevfikan hizmetin işlemleri için maddî icra filini yaparlar. Mamafî hizmetlerin iyi işlemleri için yalnız memurların her tarafta ikamet etmiş olmaları kâfi değildir. Bunların arasında bir bağ vücade getirmek, aynı hizmetin görülmesi için çalışan memurlar arasında bir zencir ve meratibe vücade getirmek

lâzımdır. Bu lüzum içindirki taşradaki memurlarda doğrudan doğruya ve yahut taşrada hükümeti merkeziyenin mümessili olan zat vasıtasıyla merkezi hükümete bağlı şefe tabidir. Meselâ malî hizmet için kazalarda malmüdürleri, vilâyetlerde defterdarlar bulunur.

Malmüdürleri defterdara merbuttur. Defterdarda muayyen işlerde doğrudan doğruya kaideten vali vasıtasıyla merkezi hükümete bağlıdır.

Bundan başka hizmeti ifa edecek memleketin her tarafına serpilmiş ajanların vücudu bunlar arasında aynı hizmetin ifasına çalışanlar arasında bir birlik, bir ahenk te'sisi kâfi değildir. Merkezi hükümetin hizmetlerinin faaliyetini idame ettirmek için kudretlerini her tarafta tam olarak his ettiremezler. Bunun için taşrada merkezi hükümet namına bazı salâhiyetleri istimâl ve tatbik edecek mümessillerin bulunması lâzımdır. Bu lüzum için de valiler ikame edilmiştir.

Devlet idaresini vekâlet teşkilâtı haricindeki mekanizması söylediğim esaslara tevfikan tavsi etmezden evvel bu mekanizmanın tarihen ne şekilde olduğunu görmek faydelidir. İmparatorluk devrinde tanzimattan evvelki zaman için idare teşkilâtı askeri fikre istinat ediyordu. O vakit devlet için en mühim hizmet harp etmek hizmeti addolunurdu. Bunun için memleketin idaresi taksimatında hükümeti merkeziyeyi taşrada temsil edecek olanların sıfat ve vazifelerine tayinde hakim olan fikir, askeri maksatların temin ve istihsali idi.

Osmanlı hanedanının idaresinde Türkler devlet teşkil ettikleri zamanın ihtidalarında Türkiye anadolu ve rumeli olmak üzere ikiye bölünmüştü. Bunların her birinin idaresi için beylerbeyi ile askeri kumandanlar tayin edilmiş idi. Bu anadolu, ve rumeli eyaletleri sancaklara taksim edilmişti. Sancaklar, sancak beyleri, alay beylerinin maiyetlerinde su başları, su başlarının emlinde de sipahiler vardı. Bilahare

memleket tevessü ettikçe diğer eyaletler ilhak olunmağa başladı. Taksimat beylerbeyi, sancak beyi, alaybeyi, subaşı ve sipahi taksimatı yapılyordu. Yalnız daima anadolu, Rumeli beylerbeyleri diğer, eyalet beylerbeylerine nisbetle faikiyeti haiz diler tarihte görmüşsünüzdür. Bunlar harp vukuunda ordunun sağ ve sol cenahlarını teşkil ederlerdi. Harp anadoluda ise sağ cenahı anadolu beylerbeyi, sol cenaha rumeli beylerbeyi, harp rumelide ise aksi olurdu. Bilahare Kubbe vezirleri ilga edildiğinden beylerbeylerine vezir Unvanı verilmeğe başlandı.

Ve bunlar üç tuğlu vezirlerden intihap edilirdi. Sancak beylerine de iki tuğlu paşalar denilirdi. İsimlerini ve yekdiğerine olan münasebetlerini söyledığım şu mülki taksimatın esasında hakim olan fikir arazimin sureti taksimi idi. fütuhat oldukça memlekete ilhak edilen arazide sultanlar toprağın, tarlanın mülkiyetini, rekabesini devletin olmak üzere ilân ederlerdi.' tarlanın arazinin yalnız tasarrufu yani muayyen şerait tahtında işledilmesi araziye sahip olanlara tandırdı. Bu taksim yani arazide bir karar tasarrufun tefriki meselesi kanuni medeninin ilânına karar devam etti. Ondan sonradır ki araziye elinde tutanlar arziye malik olmuş oldular. Bu tadat eylediğim beylerbeyi, alay beyi, Sancak beyleri subaşları sipahiler devlete ait olan rekabe işlerde meşğul olurlardı. Bu arazinin rekabesine ait hukuktan mütevellit hasılatı tadat ettiğim memurlara ait idi. Vergi doğrudan doğruya devlet namına tahsil ve istifa olunmazdı. Vergilerin ekseriyeti azimesini beylerbeyleri ve diğer tadat ettiklerim kendi namlarına cibayet ederlerdi. Buna mukabil zıhlı asker beklerlerdi. Harp halinde orduya iltihak ederlerdi. Bu suretle farazi tahsisine dirlik namı verilirdi. Birinci sultan Osman hududunu İzmite kadar tevsi ettikten sonra idaresi altında bulunan memleketleri sancaklara taksini etti. Banlardan karacahisar sancağını oğlu Urhana Eskişehir

de Büyük biraderi Gündüz Alpa verdi. Arazinin dirlik olarak verilmesi tadat ettiğim teşkilâtı yapılması demektir.

Bunlar sancak dahilinde İdarî ve askerî otoriteyi istimal ederlerdi. Arazinin rekabesine ait olarak devlete verilmiş olan hakları bunlar istimal ettikleri için bunlara (Sahibi arz) namı verilirdi. Sahibi arz olmak sıfatı arazinin öşür hasılatını ferağlarındaki alım satım harçlarının tahsilini tazammün ederdi Arazi usulüne göre bir kimse elinde bulunan tarlayı üç sene Ziraat etmeksizin olduğu gibi terk ederse arazinin tasarruf hakkı sakıt olurdu. Bu suretle üzerindeki tasarrufu sakıt olmuş olan araziye taliplerine tapusu misli ile verirlerdi. Yani bu suretle tafviz hakkı da bunlara ait idi. Bundan başka arazi üzerinde nisbi ve sabit vergiler vardı. O vergilerin alınması hakkında bunlara ait idi. Bu suretle dirlikler hasılatlarına göre: Timar, ziamet, Has, olmak üzere üçe ayrılırdı.

Tadat ettiğim veçhile vergiler ve hasılat üç bin akçadan yirmi bin akçaya kadar irat temin ettiği zaman ona (Timar) namı verirlerdi. 20-100 bin olan dirliklere (Ziamet) derlerdi. Yüz bin akçadan fazla olan dirliklerde (Has) namı verirlerdi. mütekillerde sahiplerine (Timar sahibi) yahut (sipahi, zaim, Has) denirdi. Dirlikler verilen kimselerden beklenen hizmetlere göre taksime tabiidir. Umumiyet itibariyle en çok tatbik edilen dirlik taksimi eşginci dinilen kısımdır. Bunlardan sipahiler tımarlarının her üç bin akçası için Zirhli müsellalı bir süvari beslemek mecburiyetinde idiler. Meselâ bir sipahinin timari on Beş bin akça ise bunun dört süvari beslemesi mecburi idi. on iki bine mukabil dört süvari beslerlerdi. Diğer üç bini kılınç hakkı namıyla kendisine kalırdı. Ziamet sahipleriyle Has sahipleri de dirliklerinin her beş bin akçası için bir asker beslemek mecburiyetinde idiler. Bir kısım tımarlar vardıkları onları verdikleri kimseler asker besliyerek orduya iştirak etmezlerdi. Onların vazifeleri

hudut beklemektir. Bunlara (Yurtluk ve ocaklık) dirlikleri denirdi. Bir kısım dirliklerde hudutlardaki camilerin imar olunması için tesis edilmişti. Bunlarada (Hademe dirlikleri) denirdi. Sipahiler timarların içinde oturmağa mecbur idiler. Bunlar harp halinde mensup oldukları subaşının maiyetine toplanırlardı, subaşıda inayetindeki sipahilerin efradiyle beraber mensup olduğu alay beyine götürüp orada toplanırlardı. Alay beyide bu suretle topladığı efradı sancak beylerinin maiyetinde götürürlerdi. Sancak beylerinin maiyetinde toplanan efratta beylerbeyini ordusunu teşkil ederdi, görüyorsunuz ki memleketlerin idaresi ve mülk taksimatı, taksimatın esası asker idi. Dirlik tevcihi için bidayette bir şekil yoktu. Belkide şifahi olarak tevcih edilebilirdi. Fatih sultan Mehmedin vaz ettiği kanunname ile dirliklerin tahriren tevcih edileceği kaide ittihaz edildi. Dirlik tevcihine dair olan sultanların kararnamelerine (Berat) namı verilirdi. Süleymani kanuni devrine kadar dirliklerin tevcihi beylerbeyleri tarafından yapılırdı. Kanunî, küçük dirliklerden maadasının sultan tarafından yapılacağı esasını vaz etti.

Münhal olarak dirlik bulunduğundan bunun kime ne gibi şerait altında tevcih edilmesi lâzım geleceğini de kanunla tesbit etti. Bir dirlik açıldığında bunun sahibi ne suretle vefat etmiş, harpte mi yoksa halihazırda mi dirlik hasılatının miktarı nekadarmış, arkaya bıraktığı çocukların yaşları ve miktarları ne kadardır. Onun askerî ehliyeti ne imiş bunların hepsi tetkik edilir. Ve bu tetkikatın neticesine göre dirlikler tevcih olunurdu. Fakat bu uzun müddet devam edemedi Esas itibriyle çocukların babalarının yaşadıkları zamanda dirlik almaları memnudu. Bu kaide lağvolunarak dirlikler çocuklara tevcih edilmeğe başlandı. Dirliklerin en iyi hasılat verenleri merkezi hükümet memurlarına - haccâğân - sultan saraylarının ağalarına, sedaret: kapusu ricaline tevcih edilir

oldu. Bir çok dirlikler şehzadelere hanım sultanlara veriliyordu Tabii bunlar dirliğin başına giderek dirliğin esasını teşkil eden hizmetleri ifa etmezler idi. Dirliğin hasılatını almak için müzayedeye çıkarırlardı. Kim fazla para verirlerse ona dirliği ihale ederlerdi. Şüphesiz dirliği alanlar bu suretle dirliği iltizam etmiş olanlar uzun müddet dirliği ellerinde tutacaklarından emin olmadıkları için az zamanda çok kazanç temin etmek üzere dirliği adeta soyarlardı. Bidayette pek nafi semerat vermiş olan bu usul git gide dirlik dahilindeki halkı tazyik eden halka işkence için yol hazırlayan bir şekil aldı. Bilâhere (1000) tarihinden itibaren ihtimamsızlıklara sui istimalâta maruz bırakıldı. Bu suretle imparatorluğun esasını teşkil eden ordular için imparatorluğun kuvvet ve kudretini teşkil eden bu idare imparatorluğun zafî esbabından biri oldu. İmparatorluğun yıkılmasını hazırlayan ve son asırlar harplerinden mütemadi mağlubiyetler sebeplerinden biriside izah ettiğim idare şeklinin ihtimamsızlıklar neticesi olarak inhilâl etmiş olmasıdır. Bu inhilâl karşısında mahallî bir takım müteneffisler vucut buldu. Bunlar hükümeti merkeziyeye karşı isyan ettiler. İkinci mahmut devri sıralarında imparatorluk kat'î bir anarşiye uğramış ve inhilal etmek üzere bulunmuştu. O sıralarda tanzimat devri açılır.

Yani kurunu vustaî olan teşkilâtları kaldırarak onun yerine muasır teşkilâtı ikame etmek. Bu kızımı vilâyetler idaresinin de yeni bir esasa raptına müncer oldu. (1281)de vilâyetlerin idaresi için bir teşkilât nizamnamesi vucuda getirildi. Bu nizamname ile izah ettiğim eski idarenin eyalet esasına müstenit taksimatı ilga olundu. Bu gün mevcut olan taksimatın esasları vaz edildi. Ancak bu (1281) teşkilât nizamnamesiyle Türkiye vilâyetlere, livalara, kazalara ve nahiyelere taksim edilmiştir. Bilahare söyleyeceğim veçhile bu dört İdarî cüzü tamdan liva derecesi büsbütün kaldırıldı. Bu gün vilâ-

yet, kaza, nahiye namile üç derece vardır. Vilâyetlerin idaresi beylerbeyi, alay beyleri, subaşılar sipahiler ilga olunarak vali namile merkezi hükümetten nasp edilmiş zevata havale edildi. Eski idarede dirlikler tevcih edildikten sonra dirliği olanlar hükümeti merkeziyeden sormaksızın askerî mülkî ve kadıların selâhiyetleri haricinde kalan hususlarda adlî işleri doğrudan doğruya karar altına alırlar Kestirup atarlardı. Bu dirlik sahipleri için büyük bir kudret temin ediyordu. Hükümeti merkeziyenin nüfusu halk nazarında his edilmiyordu. Bir nevi inhilâlin esbabından biri de bu idi. Hükümet merkezini kuvvetlendirmek için bu defada aksulamel yapıldı. Valilerin her iş hakkında hükümeti merkeziyeden mezuniyet istemeleri kaide olarak vazî ve ikame olundu Ancak sarîh surette kanunun metni ile valiye selâhiyet verilmiş olursa Ancak bu hususta valiler kendiliklerinden iş görebilirlerdi. Bizzat ittihazı karar etmek selâhiyetleri istisnai idi. Aslolan karar ittihaz etmezden evvel hükümeti merkeziyeden talimat istemek idi. Bu (1281) tarihli teşkilât nizam namesinin 16ncı maddesi izah ettiğim fikri şu surette ifade ediyordu, diyordu ki: Vali kâffe evamiri devletin tenfizine memur olduğu gibi tayin olunan mezuniyet hududu dahilinde vilâyetin ahkâmı dahilisini icraya memurdur, nizamnamenin kendisine verilen salâhiyet dahilinde ittihazı karar edebileceği hususlarda çok az idi. Hemen her meselede vali için merkezden istizan etmek mecburiyeti vardı.

Tabî valilerin teşebbüsünü kıran buldukları vilâyetlerde nah olabilecek icraatı valilere yaptırmayan bir esastı. Filhakika bundan evvelki devirde dirlik sahiplerinin merkezi hükümetten sormaksızın icrai faaliyet etmeleri merkezi hükümetin zaafını intaç etmek için bir dert idise buna karşı bir deva olmak üzere vazolunan bu kuvvetli merkezîyetçilik o derde deva olmadığı gibi dertten daha ağır bir haldi.

.....

Bu nizamname ile vilâyet halkına ait olmak üzere bir hizmette yoktu. Fil hakika bu nizamname her vilâyette bir meclisi umumi toplanacağını söyleyordu. Bu meclislerin müzakere edebileceği işlerle, vilâyet dahilindeki yolların tamir ve muhafazası beldeye ait umumi binaların inşası ziraat ve ticaretin terakkisinin teshili gibi hususlardı. Yalnız bu hususlarda yine kendileri karar ittihaz etmek selâhiyetini haiz değillerdi. Yalnız meseleyi tetkik ederler, mütaleayı havi bir mazbata yaparlar merkezi hükümete gönderirlerdi. Tabii merkezi hükümete her Vilâyetten gelen binlerce mazbatanın hiç birisi okunmaz neticesiz ve akim kalırdı. (329) tarihinde vilâyetlerin idaresi hakkındaki kanunun intişarına kadar meclisi umumilerin vaziyeti adeta idare meclislerin vaziyetinden ibaretti. Mamafi bu meclisi umumiler halk tarafından intihap edilmiş oldukları için (93) kanunu esasisinin tatiliyle beraber vilâyet meclisi umumilerinin de içtimai meselesi bertaraf edildi. Vilâyet meclisi umumileri 1925 den sonra içtima etmediler. Bu suretle 1281 nizamnamesinde ne vilâyete nafi teşebbüsatta bulunabilmek için valiye selâhiyet verilmişti. Ne de vilâyet ahalisi muayyen haklara sahip şahsî bir kıymeti haiz bir mevcudiyet tanıtmıştı. Vilâyetler malik olmak mutasarrıf olmak gibi hukukî hayatın istilzam ettiği tasarruflar dan hiç birisini yapmağa kadir olmadıkları gibi vilâyete mahsus mahallî ihtiyaçları doğrudan doğruya ifa etmek selahiyetini haiz değildiler. Bunun için memurların selâhiyeti noktayı nazarından pek mühim ve karışık ahkâmı ihtiva eden 1281 nizamnamesi 1286 tarihli diğer bir nizamname ile tadil olundu. 1286 tarihli nizamname valinin vazifelerini başlıca beş kalemde cem etmişti. Mamafi bu beş kalem iki esasta toplanabilir.

I — Valinin hükümeti merkeziyenin icra vasıtası olmak itibariyle vezaifi

II — Valinin hükümeti merkeziyenin mümessili olmak itibariyle vezaifi.

Mustafa Şeref

Hususî Yol Zabıtası

Fransa cümhuriyet jandarmasında günün ihtiyaçlarıyla doğan yeni tekâmül safhaları tetkik olunurken bilhassa Hususî yol Zabıtası teşkili (Police Speciale de la route) görülüyor. Buna (Seyrû sefer zabıtası) diyelimki tesis gayesi daha iyi anlaşılabilsin.

Bir imdat postası (Paris Etampes)
yolu üstünde

Mevzu hakkında etraflıca malûmat sahibi olmak için buna esas olan fikir ve mütalâaları, münakaşaları; bu husustaki saik ve menşeleri; nihayet teşkilâtını ve gördüğü hizmetleri gözden geçirelim.

1 - İlk vaziyet

Fransa yollarında motörlü nakil vasıtalarının günden güne çoğalması, seyrü sefer inzibatını çoktan mübrem bir ihtiyaç haline getirmişti. Yol kazalarının miktarı efkârı umumiyeye heyecan verecek dereceyi bulmuştu, meselâ: 1927 senesi istatistikleri yalnız 7867 Otomobil kazası olduğunu, buna 8223 kişinin kurban gittiğini, 100,000,000 frank zararı maddi husule geldiğini tesbit etmişti.

Memleketin umumi emniyetile alâkadar zevatın bu korkunç rakkamlar karşısında heyecan duymamasına imkân olamazdı. Gazeteler bu facialardan bahis fırsatı geçtikçe “Silsilei kıtal” diye bağırıyorlardı.

Her tarafta bu yol belâsından, yollardaki yolsuzluktan şikâyet olunuyordu. İşte ilk defa mevcut Kontrol ve tenkil uzuvlarına ilâveten yep yeni bir teşkil ihdası hatıra geldi. Bunun adı (Seyrü sefer Birigatları) olacak ve sivil sınıftan teşkil olunacaktı.

*

* *

2 - Yeni teşkil etrafında ilk fikirler

•>

Böyle yeni sistem bir inzibat hey’eti vücuda getirmekle işin olup bitivereceğini zannedenler çok olmuştu. Ve böyle düşünenler yolların görülmemiş nizam ve intizamına dair rüyalara bile dalmışlardı,

Bir Fransız mecmuası bu hülyaları şöyle tavsif ediyor: “Artık yolar ap açık, dümdüz rahat ve tehlikesiz. Güneş

semada parlıyor, yem yeşil ağaçlardan yollara ılık gölgeler saçılıyor, sanki efsunlu bir yüzük hareketile bütün Şoförler kötü adet ve karakterlerini değiştirmişler ... Vs) bütün rüyalar gibi bu da sukutu hayalle nihayetlenmiştir.

Bidayette bu proje yeni yolların sivil ve hususî bir hey'et tarafından inzibat altına alınması bütün fikirlere hoş görünmüş ve halkında memnun kalacağı düşünülmüştü. Fakat hakikatin şaşmıyan hesapları bu hayale yer olmadığını gösterdi. Fransa toprakları uzun uzun yollarla (600,000) kilo metre) adeta örümcek ağı gibi sim sıkı örülmüştür bu kadar vasi mıntakanın dört, beş ve hatta on seyrü sefer birigadile kontroluna imkân tasavvur edilebilirmi?.. Hem bu karakolların, senede 365 gün çalışmak şartile bu uzun yolları tam iki senede dolaşabilecekleri hesap edilip bulunmuştu. Bundan başka yolların yer yer ehemiyeti değişeceği ve her noktada başka başka mahiyette kazalar vukua gelebileceği şüphe götürmez bir hakikattir. Umumiyetle çarpışmaların hangi saatlarda ve en çok hangi mevkilerde vuku bulduğu tahmin olunabilir.

İşte seyrü sefer zabıtası; Bu tahminlerin verdiği malûmlardan istintaç ettiği şekle göre hareketini tanzim mecburiyetinde idi. Fakat her nahiye ve kasaba için değişen bu malûmatlar kolay kolay kendiliğinde tezahür edemezdi.

Onları anlayabilmek için hadiseleri yakından görmek, daha doğrusu içinde yaşamış olmak lâzım gelirdi. Yol çatlarında, dönemeç (= Viraj) larda dört yol ağızlarında tekerrür eden bir çok Otomobil müsademelerini bizzat görmüş, yaralı ve ölüleri kaldırmış, nizamşiken Şoförleri. yakalamış olmak lâzımgelirdi. Meselâ, büyük ve işlek yolun en çok, hangi saat arda tıkalı kaldığını bilmek mütenevvi yük arabalarının ne zaman fabrikalardan, ormandan ve maden ocaklarından çıktıkları, bilhassa amelenin hangi

saatlarda Fabrikalara girip çıktıkları hakkında malumat sahibi olmağa vabeste idi. kırlarda çalışanların âdetlerine tabiatlarına ve hayvanların ahırlarına dönme ve sürülerin dolaşma zamanlarına vakıf olmak lâzım gelirdi. İşte yol inzibatına Jandarmanın memur edilmesinde isabet görenler bütün bu mülâhazaları ileri sürdükten sonra şu neticede karar kılıyorlardı:

Bütün bu işleri Jandarmadan daha iyi yapacak kimse yoktur. Köy ve kasaba halkının mütevazih hayatını paylaşan her hadisenin içinde bulunan, vesaiti nakliye sürücülerinin Şoförlerin ve Seyyahların âdetlerine, tabiatlarına aşına olan bu halk çocuğundan daha iyi bir hizmet ifaya kimse kadir değildir. Zaten kırların ve yolların emniyeti vazifesi ona verilmiştir, Bundan başka bu gibilerin terbiyesine Jandarmadan daha kadir kim vardır?

Çünkü vazifesi, onu zaten yol üstünde bulunduruyor. Bir çok nakil vasıtalarile karşılaşıyor, binaenaleyh, bir işaretle taşkın Şoförleri ikaz ve müfrit hareketleri tadil edebilecek vaziyettedir.

*

**

3— jandarmanın yüksek kabiliyetinde birlesen fikirler

Mademki Jandarma; şerirlere korku, Namuskârlara emniyet veren üniformasile şosalarda, kara yollarında yayar atla, Bisikletle, Otomobille dolaşiyor. Meclisin idaresin ve hükümetin talimatını تنها ve münzevi köylere kadar götürüyor ve icrayi hükümlerini tedrici ve metodik tarzda teinine uğraşiyor. Yolların her mevsim ve saate göre nazik

.....

noktalarını ve tehlikeli geçitlerini tanıyor, biliyor. Umumî nizamın idamesine cehdediyor, tehdit ve tehlike altında kalan vatandaşların imdadına koşuyor. Fransa İhtilâli kebirinde bile 16 Şubat 1791 tarihli kanunla yolların inzibatı Jandarmaya verilmişti. İlk seyrü sefer nizam ve inzibatına nezaret vazifesi işte buradan başlar .

O halde Jandarmanın meşru ve Normal hizmetinden uzaklaştırılması mevzu bahs olamazdı, bütün bu fikir ve mütalaalar alâkadarların mantıkî yola girmelerine müessir olmuştur .

Nihayet bu nazik rolün ifasına Jandarma hey’eti memur edilmiştir. Esasen lâzım gelen Otorite ve nüfuz onda tamamilere mevcuttu. Yalnız bu yeni vazifesi için talim ve terbiye görmesi, yetişmesi, tekemmül etmesi yeni bir takım vesaitle mücehhez olması ve bilhassa şimdiki kadar taşıdığı tenkil zihniyetinin tadili lâzımdı, artık böyle bir Jandarma bir nevi kitâli andıran yol kazalarının önüne geçebilirdi .

*

**

4- Alınacak tedbirlere dair muhtelif fikirler

Kazaların önüne geçilmek için bir çok tedbirler düşünülüyordu bazıları diyorlardı ki:

Mademki, bütün kazalar çarpışma neticesi ve çarpışmada ayrı ayrı süratlere malik iki müteharrik çişimin veya bir müteharrik cisimle tabîi veya Sunî bir manianın karşılaşması demektir. O halde “ Sür’atin mantıkî hadde indirilmesi” ve Şoförlerin “Arabalarına hakim olmalarına” alıştırılmasile gayeye varılmış olacaktır.

Bu fikre karşı şuur ve mantıkla serdedilen noktai nazar şu idi:

"Süratin haddi mantıkiye indirilmesi", "Arabaya hakim olmak " tabirleri amelî sahada hiç bir şey ifade etmezler. bunlar şahsa ve mekâna göre değişen kelimelerdir. Binaen aleyh, böyle mübhem esaslar üstüne kurulacak nizamlardan bir fayda beklenemez meselâ, bir Şoför pek alâ arabasına hakim olurda geceleyin aynı istikamette yol alan fakat yanıp sönen hatalı ışıkları yüzünden farkedemediği bir bisikleti ezebilir. Yine bir Otomobil pek mantıkî sür'atle ilerlerken bir yol dönemecinden ansızın çıkıveren mantıkî sür'atlı bir Otomobili parça parça edebilir ve bir çocuğu çiyneyebilir ..

1927 Senesinde Fransa yollarında 900,000 Otomobil (Motosiklet ve saire hariç) dolaşdığı tespit edilmiştir. Hiç şüphe yok ki: Bu miktar 1935 senesinde 1,500,000 e baliğ olacaktır. Bunlar iyi bir sür'at ve muntazam bir akıntıya tabi olmazlarsa büyük bir tehlike teşkil ederler.

Bilakis sür'atlı hareketleridir ki: Şehirlerde ve yollarda seyrü sefer tıkanıklıklarına ve binnetice kazalara mani olabilecektir.

Bu hususta iki hâl çaresi vardır: Ya yolları genişletirmek ki: çok masrafa mütevekkif olduğundan yakınlarda bundan istifadeye imkân yoktur, yahut seyrü seferi faaliyete getirmek ki: Ancak sür'atı artırmakla kabildir.

Binaenaleyh ; seyrü sefer talimatına (sür'atin tahdidi) prensibinin esas yapılması Otomobil senayiinin inkişafına ve bütün bugünkü şeraiti hayatiyeye tesir yapacak mahiyettedir, Seyrü seferki: Çalışmak, yaşamak ve istihsaletmek ihtiyaçlarını tatmin ediyor. O halde sür'atı azaltmak, sahayı daraltmak ; millî serveti teşkil eden istihsale, saye, faaliyete sekte vermek demek olacaktır. Binaenaleyh ; kabulü lâzım gelen prensip (vesaiti nakliyenin ağırlaştırılması) değil bilâkis (Sür'atın himayesi) olmalıdır.

*

**

5 - Otomobil kazalarına âmiller

Seyrû seferin ne olduğundan haberi olmıyan bazıları Seyrû sefer kazalarını münhasıran aşağıdaki üç sınıfa ayırıyorlardı:

1 — Fazla sür'at:

2 — Yol üzerinde her sınıf vasıtai nakliyenin kendine tahsisedilen mevkiye bulunmaması;

3 — Bozukluklar, gayri kâfi veya müfrit ziya. Halbuki, (Oise) Vilâyetinde husule gelen 308 kazanın sebepleri şu suretle bulunmuştur.

Adet:

118 Yol şatlarında, Dört yol ağızlarında muhtelif nakil vasıtalarının kendilerine mahsus yerlerde ahzı mevki etmiş olmamaları.

96 Fazla sür'at.

58 Yaklaştığını haber vermemek.

34 Yaya gidenler.

30 Tenvir hataları.

16 yolun fenalığı.

14 Serhoşluk .

12 Göz kamaştırıcı fenerler.

8 Bisikletler.

8 Başı boş hayvanlar.

6 Lâstik patlaması .

3 Şoförün tecrübesizliği (vesikasız).

2 Sürücünün itidalini muhafaza edememesi.

1 Otomobilin diğer bir otomobile çarpması.

1 Şoförün sağırlığı .

14 Mütenevvi.

13 Meçhul sebebler.

11 Kazayı müteakip kaçan şoförler.

Kaza amillerinin pek mütenevvi olduğunu gösteren bu istatistiki tamamlamak için şunları da kaydedelim:

Araba ve otomobilleri kullananların % 3 ü sarhoştur, % 5 i de imtihansız, müsaadesiz direksiyona geçmiştir. Bu gibiler başka arabalar için de bir tehlikedir. Bütün bunlar, yol zabitasının halli pek basit olmadığını göstermektedir.

*

**

6 - Kazalara dair faydalı mülâhazalar

Yol inzibatına memur edilenlerin en esaslı meşguliyet; kaza tehlikelerini asgarî hadde indirmekle beraber vasıtai nakliye kullananlara kolaylık ve münakâlâta sûrat temin etmektir ve bu olmalıdır.

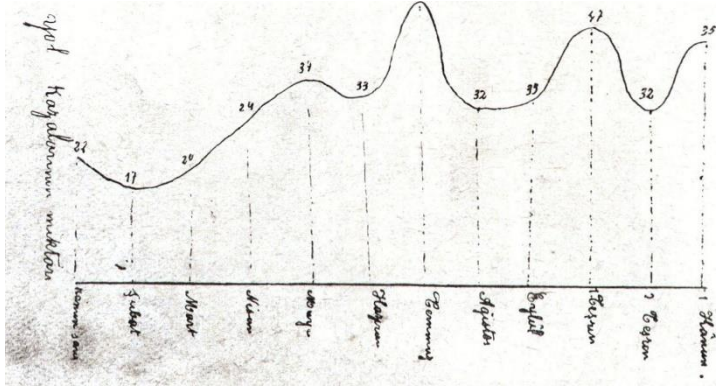
Bunun içinde kaza sebeplerini inceden inceye tetkik ve ne gibi şerait altında vukua geldiklerini mütala etmek zarureti vardır.

Fransa dahilindeki otomobil, araba... kazaları hakkında bir fikir vermek için (Oise) vilâyeti dahilinde 1927 senesinde husule gelen kazaların mahiyetine dair biraz evel malûmat vermiştik. Bunların tabiat ve şeraitini de aşağıdaki cedvel gösteriyor:

87	(Çarpışma)	otomobil	otomobille.
74	“	“	Bisikletle.
73	“	“	Yay ile.
48	“	“	At arabası ile
20	“	“	Motosikletle.

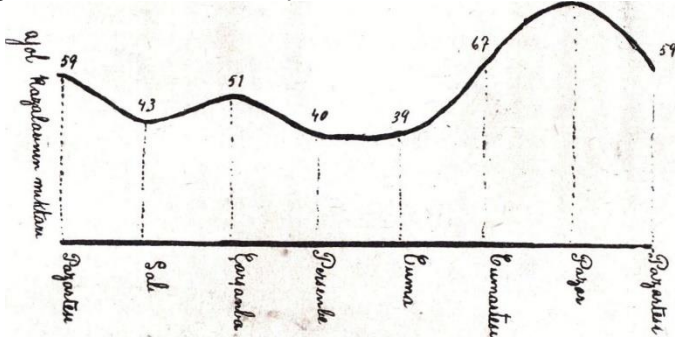
- 18 “ Bisiklet yaya gidenler.
 13 “ At rabası “
 12 “ Motosiklet “
 10 “ Otomobil hayvanlarla.
 7 “ Bisiklet bisikletle.
 7 “ otomobil mania ile.
 6 “ Motosiklet at arabasıle.
 5 “ At arabası bisikletle.
 2 “ Motosiklet bisikletle.
 2 “ Tiren otomobille.
 1 “ Motosiklet motosikletle.
 1 “ Tiren bisikletle.

Bu kazaların mevsimlerini göstermek üzere şu grafik tanzim edilmiştir:

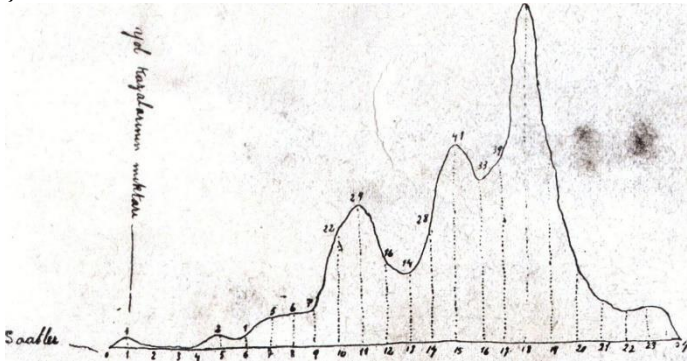
Yukardaki Grafik; ilk bahar tenezzüllerinin başlama zamanı olan Mayıs ayında ilk (Azamî), tatil gezintileri mevsimi olan Temmuz ayında ikinci ve en kuvvetli (Azamî), Tatil dönüşlerine müsadif teşrini evvel ayında ise üçüncü (Azamî) husule geliyor.

Aynı suretle haftanın günleri de mütalaa olunmağa değer. Aşağıdaki Grafik buna misal teşkil edebilir.

Bundan daha enteresan ve daha mühim olanı saatlerin Grafiğidir. Bu Grafik; Yola nezaret eden memurların dikkatlerini fevkalâde artırmak için icabeden saatleri vazih surette göstermektedir.

- Saat 11 de (Öğle yemeğinden evvel)
 - Saat 15 de (Yemekten sonra)
 - Bilhassa saat 18 de (İşin bittiği ve herkesin ikametgâhına döndüğü zaman)
- }1

Şu malumata ilâve edilecek bir nokta daha var,ki: o da umumiyetle kazaların %, 12 sinin daima aynı zaman ve mevkilerde olmasıdır.

*

**

7 - Vasıtai nakliye kullananların Terbiyesi

—

Nihayet seyrü sefer doğrudan doğruya jandarmaya verilmesini nazırlar Hey'eti kabul etmiştir. İşte bu suretle vasıtai nakliye sevkedenlerin gözleri önüne yeni bir teşkilât dikilmiş oluyor, Aynı zamanda bu işde kullanılacakların yep yeni bir hususiyete nazarı dikkatleri celbediliyordu:

İşe takdir ve tecziye ile değil terbiye ve tenvirle başlamak. Vasıtai nakliye sevkedenlere rehberlik etmek. Bu mecburiyet; evelâ vatandaşların ve müteakiben jandarmanın istifadesini mucip yeni bir İslah safhası demektir birisine itimat, ötekine hürmet ve muhabbet telkin ediyordu daha veciz bir ifade ile diyebiliriz, ki: Jandarma teknikinde bir terekki menziline işaret ediyordu bundan sonra yol boyunda yalnız hilekârlar, muzırlar jandarmadan korkacaklar, hüsnü niyet sahipleri bilâkis onun kendileri için bir mürebbi bir rehber ve bir hamî olduğunu takdir edecekler.

Hususi veya tesadüfi şekilde yol inzibatına memuredilen Fransa Jandarması bugüne kadar (Yani seyrü sefer inzibatına memur olmazdan evel) vazifesini nasıl yapıyordu?

Hizmet verakasını karakol şefinden alarak arkadaşile bir yol dönemecinde, Dört yol ağzında, bir pasajda beklerdi. Düdük çalar, Kontrol yapar ve bazan da istemiyerek zabıt varakası tutardı. Bu zabıt varakasını bir taraftan da faaliyetinin canlı misali olarak şefine götürmek üzere tutardı. Artık

.....

bundan böyle faaliyetinin gayesi her şeyden evel vasıtai nakliye sevkedeneri (Şoför, Sürücü) terbiye etmektir.

*

* *

8 -Jandarmannın yol zabıtasındaki Rolu dururken:

- - - - -

İzdiham saatlerinde Büyük Dört yol ağızlarından birisinin ortasında ahzi me ki ederek nakil vasıtalarına yol gösterecek, bir El işaretine Sür'at kestirecek, bir düdükle karşılaşan iki Otomobilden birine yol verecek.... Hulâsa: bütün himayekâr vaziyetlerde kendine karşı itimat hislerini kuvvetlendirecek ve artık Şoförler onu (Gol yabani) gibi görmemeye alışacaklardır. Eskiden cebinde taşıdığı düdüğü, Karne ve kuruşun kalemde Şoförlerin gözüne (Umacı) gibi görünüyordu Çünkü bunlar zabıt varakası tanzimine yarayan vasıtalarıdır. Zabıt varakası ise Şoförü evelâ Sulh hakimine sonra da Ceza veznesine sürükledi.

Hareket halinde:

Hareket halinde iken de aynı vazifeyi yapacak sevkedenerlere Azamî yardımlar ifa edecektir. Son süratle karşı karşıya gelecek Otomobilleri ikaz için işaretler verilebilmektedir. Meselâ: Kolların çapraz tutulması tehlikli dört yol ağzını, Bir kolun mihveri etrafında mükerrer daireler çizilmesi fena bir yol dönemecini haber verebilecektir.

Bu vazifesinde azamî muvaffakiyet temini için jandarmanı seyrü sefer karakolları Otomobillerle teçhiz olunmuş ve bunların bir kısmına da (Hoparlör) de konulmuştur. Bunlarla Şoförlerin nazarı dikkatleri celbedilmekte ve tehlike haber verilmektedir.

Jandarma bu cihazla sesini 100 metreden ileriye ışıttirebiliyor. Esasen Vilâyetler Jandarmasının Bölük ve Takımları Motörlü vesaiti nakliye ile teşhiz olunmuştu, Bunların bir kısmını sepetli Motosikletler teşkil ediyordu. Takım Kumandanı sepete oturur, Şoför jandarmanın arkasına bir jandarma daha bulunurdu. Bunların lâzımgelen Konforu ve Sür'ati haiz olmaları mütemadi şikâyet yağmurları celbetmiştir. Buna dair ufak bir fikir vermek için Fransa jandarma mecmuasındaki, şu parçayı aynen iktibas ediyoruz:

Harbiye nezareti 24 Haziran 1927 tarih ve 14.234 numaralı tamiminde badema Jandarma nakil vasıtalarının yalnız Otomobilden ibaret olacağını bildirmişti. Buna rağmen hariçteki takım kumandanlarının ekserisi halâ sepetli Motosikletlerle seyahatlerine devam etmektedirler.

Demode olan bu makinalar zabitlerimizin manevî nüfuzlarını çok kırıyor kanun mümessilinin bu biçimsiz vasıta ile geçtiğini görenler kendilerini gülmekten alamıyorlar, hele yol Zabitasında bunlarla takip ve derdeste imkân yoktur. Nezaret tamiminin biranevel tatbik olunmasını icabettiren bin bir misalden işte bir tanesini de kaydediyoruz:

Vazife dolayısıyla bir âyan azasım ziyarete gitmiştim beni salonuna davet etti fakat müthiş bir yağmur sağanağı altında sırsıklam olduğum için bu daveti kabul edemeyecek vaziyette idim. Mumaileyh böyle havalarda bu gibi nakil vasıtalarının hiç münasip olmadığını ve bunların Otomobille değiştirilmesinin lâzımgeldiğini söyledi. Bu ziyaret için en yeni elbiselerimi giymiştim yağmurla berbat oldu ve bundan başka birde Bronşit yakaladım.

*

**

9 - Tecziye işleri

Jandarmanın bütün bu hayrihahane ve faaliyet ve mesaisine rağmen, onu (Anlamamakta) ısrar edecek insanlar daima mevcut olacaktır ki: Bunlar arasında sahte Şoförler (Ehliyetnamesiz), Şoför bozuntuları ve serhoş sürücüler zikredilebilir. Müfrit süratlerinden dolayı bunları zaman zaman cezalandırmak lâzım gelir, bunun için Jandarma Otomobillerine (Saniye sayan) Kronometreler konulmuş ve bundan başka ayrıca 2,000 mumluk Deniz fenerleri (Küçük Projektörler) le teçhiz olunmuştur, ki: Bunlardan başka yerlerde de istifade mümkündür. Meselâ: geceleyin kırlarda şerirlerin takip ve taharrisi, kaza mahallerinin tenviri bu Fenerler (Torpedo) Otomobillerinde iç tarafa 3 Numaralı jandarmanın önüne konur bu jandarma Projektörü idareye memur olup emir verilmedikçe yakmıyacaktır.

Posta Şefi, geceleyin karşıdan gelen bir Otomobilin yolsuzluğunu görürse şoför Jandarma kendi fenerlerde nizamî işareti verir, öteki aldırış etmese Projektörle fasılalı surette ziya serpilir, icabında ziya daha ziyade artırılsada Şoförün büsbütün gözlerini kamaştırmak tehlikesinden içtinabemelidir. Bu hareket bunu bir uçuruma sürükleyebilir. Her Otomobilli karakola birde hassas Fotoğraf cihazı verilmiştir.

Bunlar kabahatli Şoförlerin itirazlarına meydan vermemek maksadiyle hadiselerin ânında Fotoğraflarını çekmekte kullanılacak ve bu Fotoğrafler mahkemeye verilecek zabıtnamelere raptolunacaktır.

*

* *

10 - Teşkilât

Jandarma bu yeni vazifesine 928 ilk baharında başlamıştır. (19 mayıs 928 talimatıyla) jandarma kıt'alarında 479 Otomobil ve aşağı yukarı 800 mütahassıs jandarma mevcuttur işte yol rabitasının esasını bunlar teşkil etmiştir. Fransa Topraklarındaki 5000 karakolda aynı sistem dahilinde bunlara yardım etmektedir. Otomobilli karakollara muhtelif hizmet mıntukaları verilmiştir. Her arabanın iki Şoförü ve bir sefile iki Jandarması vardır. Her vazifeye çıkış (Vasatı haftada 3 gün) dairei merkeziyenin emrile olur. Bu emir; takip edilecek güzergâhı, nezaret ve tarassut saatlerini ihtiva eder. Ve Kontrol zabitini bildirir. İlk seyrü sefer hizmetleri; nafia nezaretile alâkadar diğer daire reisleri tarafından en ince noktalarına kadar takip olunmuş ve netice çok şayanı; memnuniyet bulunmuştur. 13 temmuzdan 30 Eylül'e kadar Otomobilli karakolların seyahatleri hükümete 25,735 franga mal olmuştur. Yani:

Frank	Santim	Frank
11 400	90	Harcırah
13 928	75	Benzin ve saire
381	75	Küçük malzeme tamiri ve mübayaa.

Beher karakol için vasatı maaş yekûnu 2178. 55 Frank tutuyor, ki: (Tourisme) cemiyetleri ittifakının ayda vermekte olduğu 200,000 Frank 6 Otomobilli karakolun 15 aylığını temine kifayet etmektedir. Bundan başka kış mevsiminde seyahatler daha kısa olacağından bu hesap üzerinden epeyce (Ekonomi) yapılacaktır.

*

**

11 - Alınan neticeler

15 mayıs 928 talimatnamesi Neşri tarihinden 15 gün sonra mevki tatbika konmuştur. 15 Eylula kadar geçen üç ay zarfında (Yol Zabıtası) sıfatıyla Jandarmanın yaptığı Hizmetler aşağıdaki mukayeseli cetvellerle izah edilebilir.

*
* *

1 - Sabit karakollar

	<u>1927 de</u>	<u>1928 de</u>
Seyyah arabalarıyla Kondüktörleri hakkında		
Tutulan zabıt varakası....	.13054	20012
Ağır yük arabalarının “ “ “ “	3920	5158
Umumî nakil vasıtaları “ “	457	624
Motosikletler hakkında “ “	3923	6127
Bisikletliler hakkında “ “	33811	37790
At ve Çift arabaları “ “	8623	9587
Yaya eşhas hakkında “ “	72	127
Çobanlar hakkında “ “	2582	2587
Kazadan dolayı tahkikat....	7297	

*
* *

2 - Sabit jandarma arabalarının Şoförleri

Hizmete çıkış miktarı.....	11116
Kaç saat tarassut edildiği.....	50 185

*
* *

I) â - 1928 de Tutulan zabıt varakaları

Seyyah arabaları hakkında	1793
Ağır yük “	505
Umumî arabalar “	35
Motosikletler “	514
Bisikletler “	1032
At arabaları “	818
Yaya eşhas “	14
Çobanlar ”	397
İhtar “	24
İmdada yetişme ”	125
Levazım hususunda yardım “	440

*

**

III Otomobilli karakollar

Katedilen mesafe (Kilometro).....	30 800
Kaç saat tarassut edildiği	1552

*

**

Tutulan zabıt varakaları ve cinsi

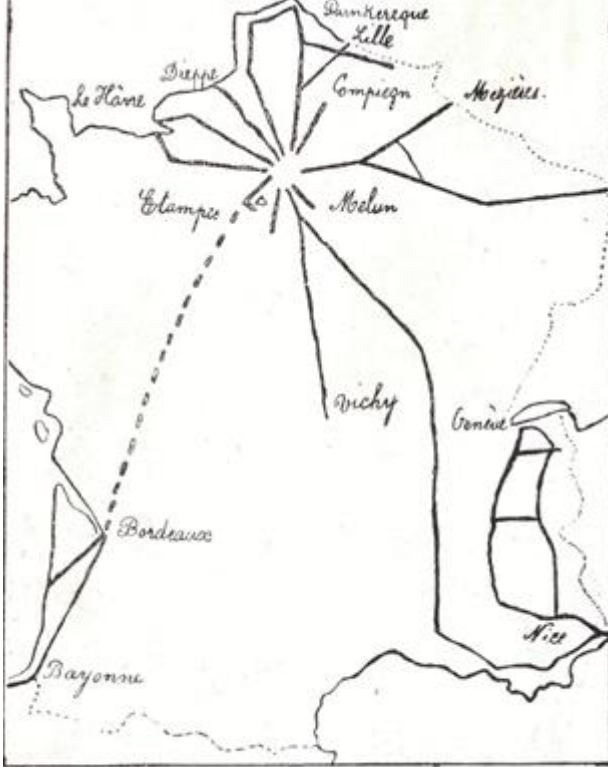
Hayvan sürüleri:

Yol üstüne başı boş bırakılma	1
Umumî yolda otlatma	1

At arabaları:

Numara levhası hatası.....	2
Başı boş koşum hayvanı.....	5

Tenvir hatası	2
Dizgin "	4
Uyumuş arabacı	1.

İmdat postaları 1929 planı
Çiziltil ————— mevcut - - - - - mitesavver .

Soldan yürüyüş	7
Yol üstüne yük indirmek	2
Fazla havaleli eşya taşımak	1

Bisikletler:

Soldan yürüyüş	1
Tenvir hatası	10.

Motosikletler:

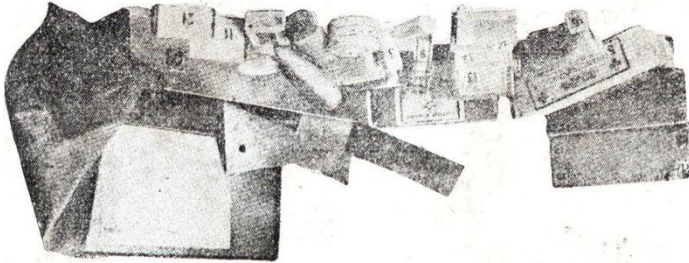
Şevki idare ehliyetnamesi olmıyan . . .	1
Hatalı tenvir.....	1

Şekil 2
İmdat postalarında kullanılan sedye

Ağır yük arabalabrı:

Soldan yürüyüş	2
Numarası okunmaz bir halde	1
Şevki ve idare ehliyetnamesi olmıyan.	1
Hatalı tenvir.....	3

(Şekil: 3 — İmdat postalarına mahsus sıhhi malzeme kutusu)

Seyyah Otomobiller:

Soldan yürüyüş.....	3
Şevki idare ehliyetnamesi olmıyan	3
Seyrü sefer müsaedenamesi olmıyan.....	2

Dur emrini dinlemiyen	1
Arka numara levhası olmyan	1
Diğer arabaların serbestisine mani olacak tarzda yürüyen ...	1
Korna hatası.....	3
Tenvir hatası.....	2
Tehlikeli dönemeçlerde fazla sür'at	3
İmdada koşmak.....	3
Levazım hususunda yardım	14

Zabıt varakalarının çoğalması belki hayret verecek ve hatta üstün kör düşünenler şu neticede tezat bile bulacaklardır. fakat bunun sebebi çok kolaylıkla kabili izahdır:

1) tarassut ve nezaretlere tahsis edilen saatların çoğalması (1927 senesinin heman iki misli)

2) Seyrû sefer sahasındaki motörlü nakil vasıtalarının artması.

Meselâ:	1925 Senesinde.....	893 498
	1926 „	974 928
	19271...1 ..	208 847

Maliye nezaretinin tebligatına göre 1928 Senesinde en aşağı 100,000 araba tezayüdü vardır. Binaenaleyh; jandarmanın faaliyeti seyrû seferde çok Büyük bir salâh tevhit eylemiştir.

*

**

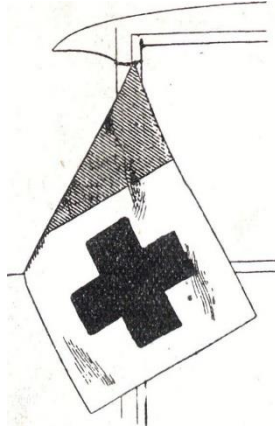
12 - İmdat postaları

1928 Kânunu evvelinde Fransa Yollarının muhtelif noktalarına (İmdat) postaları konmuştur. Bunlar yaralılara ilk sıhî yardımını yaparlar, ve bir vasıtai nakliyenin bozuk bir parçasını, bir eksikliğini tamamlayarak yoluna devamını temin ederler. Postaların ikamesinde hadiselerin en ziyada tekâ-

süf ettiği tehlikeli yerler nazarı dikkata alınmış, tamirlerde lâzım olacak aletler ve parçalar ve pansuman takımlariyle teçhiz olunmuştur Her postanın mevkii yol mihverine amut iki işaret levhasiyle (Şekil. 1.) gösterilmektedir. Sıhhi imdat malzemesi 3 parçadan mürekkeptir: Sedye (Şekil. 2), Sıhhi malzeme kutusu (Şekil 3.), Hizmet talimatnamesi.

Bundan başka birde yol imdat işareti (s. o. s.) dedikleri kırmızı salipli bayrak mevcuttur.

Yusuf İzzettin

Şekil 4
S O S Bayrağı

İstatistik ve idare memurları

İdare makinamızın en kuvvetli kolları şüphesiz idare memurlarımızdır. Onların, üzerlerine aldıkları mühim ve ağır vazifelerde muvaffak olabilmeleri için bir çok tecrübeler ve bilhassa ilmi bilgilere ihtiyaçları vardır. Bu bilgiler arasında istatistiğe de mühim bir mevki ayırmak icabeder.

İdare memurları, müspet bir surette çalışmak, şüphe, tereddütsüz yürümek, en kısa ve arızasız yollardan hedeflerine erişmek için her halde istatistik rehberinin kıymetli yardım ve irşadına mühtaçtırlar.

Meselâ: asayiş meselesinde birinci derecede mesûl bulunan idare memurlarının, mıntıklarında vukua gelen muhilli asayiş vak'alar adedine envayına ve bunların zaman ve mahal itibariyle taksimine, faillerinin ikametgâhlarına, yaşlarına, içtimai vaziyetlerine dair muntazam istatistikleri olursa o zaman bu vak'alardan hangilerinin fazla olduğunu ve en ziyade hangi taraflarda ve hangi mevsimlerde vukua geldiğini ve bunların en ziyade hangi yaş ve meslekteki kimseler tarafından yapıldığını anlar ve ona göre cezri tedbirler alır ve binnetice bu şayanı esef vak'aların kökünü kurutmağa veya her seneki nisbetini muntazaman azaltmağa muvaffak olur. Fakat bu malumattan mahrum bulunursa bu bapta ne yapılması lâzımgeldiğini ve ne yapabileceğim, işe nereden başlayacağımı katiyetle bilemez ve netice itibarile gideceği yeri tayin etmiyen, takip edeceği yolu tanımayan bir yolcu, karanlıkta yürümek mecburiyetinde kalan bir adam vaziyetine düşer.

Maarif işlerindedeyse, mıntikasının muhtelif tedrisatına ait mektepler adedile, muallim ve talebeleri miktarına, bunların

.....

binaları vaziyetine, senelik sarfiyatına ait malûmata, bir cümle ile muntazam ve tam bir Maarif İstatistiğine malik olmayan bir idare memuru, mıntıkası maarifinin inkişaf ve tarakkisini yakından takip edemez ve bu hususta kuvvetli bir cephe alamaz'

Nüfus işlerindedeyse, her hangi bir idare memurunun, dairesi dahilindeki nüfusun vaziyetini anlaması, tezayüt ediyorsa artma nisbetini yükseltmeye çalışması, şayet tenakus ediyorsa bunu durdurmak için çareler düşünmesi, hülâsa: nüfusun kemiyet ve keyfiyet noktai nazarından salâh ve inkişafını temin edecek tedbirler alabilmesi için bu bapta da mükemmel istatistikleri olması lâzımdır. Aksi takdirde mıntıkası nüfusunun seyrini takip edemez ve inkişafına hadim esasları hazırlayamaz.

Keza mıntikasının sihhat işlerine ait adedi malûmata malik bulanmayan bir idare memuru, nerelerde ne gibi hastalıklar olduğunu ve bu hastalıklardan her sene ne kadar nüfus kaybedildiğini, en ziyade hangi hastalığın fazla telefata sebebiyet verdiğini, zayıatın en ziyade idare havzasını hangi kısımlarında bulunduğunun anlayamaz ve tabiatile nüfusu kemiren bu afetlerin önüne geçecek müessir çareler düşünemez. Bu hususta karanlık, sarp, uzun ve masraflı yollardan yürümek mecburiyetinde kalır, ve bu uğurda sârf edeceği mesai de beyhude yorgunluktan masraftan ve zaman ziyamdan başka bir şeye yaramaz.

Keza mıntikasının umuru nafiasına, ticaret, senayi, ve ziraatına ait de muntazam adedi malûmatı olmiyan bir idare memuru, bu faaliyet sahalarındada kat'i adımlarla yürüyemez isabetli ve semereli işler göremez.

Hülâsa istatistik, her hangi bir hadisenin bütün karanlık noktalarını aydınlatan, meçhûl safhalarını tanıtan kıymetli bir ziya, muvaffakiyet ve icraat binasının en kuvvetli temel

.....

Taşı bir. İstatistik aynı zamanda hasını yıkan, amiri susturan maiyeti kontrol, muvaffakiyeti temin eden en kuvvetli bir vasıtaadır.

Herkesin az çok muhtaç olduğu böyle kıymetli bir nur ve vasıtaadan idare memurlarının müstağni kalmasına imkân tasavvur edilemez.

İstatistik umum müdürlüğü muavini
Selim Sabit

